

FRJÁLSI LÍFEYRISSJÓÐURINN

ÁRSREIKNINGUR 2017

Skýrsla stjórnar.....	2
Áritun óháðs endurskoðanda.....	8
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.....	10
Efnahagsreikningur.....	11
Yfirlit um sjóðstreymi.....	12
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu.....	13
Skýringar.....	14
Deildaskipt yfirlit.....	38
Kennitölur.....	41
Sundurliðanir á verðbréfum.....	47
Ófjárhagslegar upplýsingar.....	52
Fjárfestingarstefna Frjálsa lífeyrissjóðsins 2018 (útdráttur).....	54
Stjórnarháttayfirlýsing.....	56

SKÝRSLA STJÓRNAR

Frjálsi lífeyrissjóðurinn var stofnaður árið 1978 og starfar samkvæmt leyfi frá Fjármálaráðuneytinu samkvæmt 52. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Sjóðurinn starfaði eingöngu sem séreignarsjóður til 1. júlí 1999 þegar sjóðurinn stofnaði tryggingadeild. Sjóðurinn hentar þeim sem geta valið um í hvaða lífeyrissjóð þeir greiða skylduiðgjöld sín og öllum þeim sem vilja greiða viðbótariðgjöld í sjóðinn.

Sjóðfélagar, ávöxtun og eignir

Í lok árs 2017 voru sjóðfélagar 56.590 og fjölgaði þeim um 2.641 á árinu en heildarfjöldi sjóðfélaga sem greiddi iðgjöld í sjóðinn á árinu var 22.430 og fjölgaði þeim um 1.496 frá fyrra ári. Hrein eign sjóðsins nam 210.493 milljónum kr. og stækkaði sjóðurinn um 24.948 milljónir kr. eða 13,4%. Hrein eign fjárfestingarleiða í séreignadeild var 146.630 milljónir kr. og hrein eign tryggingadeildar var 63.863 milljónir kr. Iðgjöld sjóðfélaga og launagreiðenda námu 16.508 milljónum kr. og jukust um 20% á milli ára og heildarlífeyrisgreiðslur námu 3.777 milljónum kr. og hækkuðu um 3% á milli ára. Sjóðfélögum hefur frá ársbyrjun 2008 boðist að velja milli fjögurra fjárfestingarleiða séreignadeildar sem eru með mismunandi fjárfestingarstefnu, áhættu og ávöxtun. Yfirlit um helstu þætti einstakra leiða er sem hér segir:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild
Nafnávöxtun	6,9%	6,5%	6,7%	5,8%	4,8%
Raunávöxtun	5,0%	4,7%	4,9%	4,0%	3,0%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára.....	6,5%	6,0%	4,7%	7,9%	6,4%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	4,4%	3,8%	2,6%	5,7%	4,2%
Hrein eign í milljónum króna	107.548	12.740	25.973	370	63.863
Fjöldi sjóðfélaga/réttihafa	45.914	5.029	8.644	192	44.436
Fjöldi sem greitt hefur í sjóðinn á árinu	16.052	2.346	4.214	167	18.570
Meðalfjöldi sjóðfélaga sem greiddi í sjóðinn á árinu	12.480	1.901	3.543	132	14.897
Fjöldi lífeyrisþega	1.184	271	738	20	1.559

Markhópur	Yngri en 55 ára	Eldri en 55 ára	Lífeyris-þegar	Áhættu-sæknir	Allir
Fjárfestingarstefna 2017:					
Skuldabréf	50%	75%	80%	45%	75%
Innlend hlutabréf	20%	15%	0%	45%	15%
Erlend hlutabréf	25%	5%	0%	5%	5%
Bankainnstæður	5%	5%	20%	5%	5%
	100%	100%	100%	100%	100%

Frjálsi lífeyrissjóðurinn tilnefndur sem besti lífeyrissjóður Evrópu

Á árinu 2017 var Frjálsi lífeyrissjóðurinn valinn í fjórða sinn besti lífeyrissjóður Evrópu á meðal Evrópuþjóða með færri en milljón íbúa af fagtímaritinu Investment Pension Europe (IPE).

Frá árinu 2005 hefur Frjálsi lífeyrissjóðurinn fengið 11 verðlaun frá IPE sem er mesti fjöldi verðlauna sem íslenskum lífeyrissjóði hefur hlotnast.

Ávöxtun

Árið 2017 var hagfelld á fyrir Frjálsa lífeyrissjóðinn þegar horft er til ávöxtunar. Fjárfestingarleiðir sjóðsins skiluðu nafnávöxtun á bilinu frá 5,8% til 6,9% sem samsvarar raunávöxtun á bilinu frá 4% til 5%. Úrvalsvísitala hlutabréfa lækkaði um 4,4% á árinu 2017 og heimsvísitala hlutabréfa (MSCI) hækkaði um 9,7% mælt í íslenskum krónum. Eftir mikla gengisstyrkingu árið 2016 endaði gengisvísitala krónu í lok árs á nánast sama gildi og í árbyrjun þrátt fyrir talsverðar sveiflur yfir árið, styrking krónunnar nam 0,7% árið 2017. Íbúðabréf, sem eru helstu eignir sjóðsins í innlendum skuldabréfum, hækkuðu um 7,1%-13,8%. Verðbólga hefur mælst stöðug og undir markmiði Seðlabankans en í lok árs stóð ársverðbólgan í 1,9%.

SKÝRSLA STJÓRNAR

Frjálsi áhætta

Frjálsi áhætta, sem er áhættumesta fjárfestingarleið sjóðsins skilaði 5,8% nafnávöxtun og 4,0% raunávöxtun árið 2017. Ávöxtunina má rekja til hækkunar á innlendum skuldabréfum og erlendum hlutabréfum, en vægi innlendra skuldabréfa var um 53% og vægi erlendra hlutabréfa um 11% í lok árs. Fimm ára nafnávöxtun leiðarinnar er 7,9% á ársgrundvelli og raunávöxtun 5,7%.

Frjálsi 1

Frjálsi 1, sem er stærsta, fjölmennasta og elsta fjárfestingarleið sjóðsins, skilaði 6,9% nafnávöxtun og 5,0% raunávöxtun. Ávöxtunina skýrist einna helst af hækkun á innlendum skuldabréfum og á erlendum hlutabréfum. Í lok ársins var hlutfall innlendra skuldabréfa af eignum leiðarinnar um 50% og hlutfall erlendra verðbréfa um 26%. Fimm ára nafnávöxtun leiðarinnar er 6,5% á ársgrundvelli og raunávöxtun 4,4%.

Frjálsi 2

Frjálsi 2 skilaði 6,5% nafnávöxtun og 4,7% raunávöxtun á tímabilinu. Ávöxtun má rekja til hækkunar á innlendum skuldabréfum, en það er stærsti eignaflokkur leiðarinnar og var vægi þeirra 70% í árslok. Fimm ára nafnávöxtun leiðarinnar er 6,0% á ársgrundvelli og raunávöxtun 3,8%.

Frjálsi 3

Frjálsi 3, sem er áhættuminnsta fjárfestingarleið sjóðsins, skilaði 6,7% nafnávöxtun og 4,9% raunávöxtun. Ávöxtunina má rekja til vaxtatekna af innlánum og hækkun innlendra skuldabréfa, þá einkum verðtryggða skuldabréfa en vægi þeirra í lok árs var um 93% og hlutfall innlána um 6% af eignum leiðarinnar. Fimm ára nafnávöxtun leiðarinnar er 4,7% á ársgrundvelli og raunávöxtun 2,6%.

Tryggingadeild

Frjálsi Tryggingadeild skilaði 4,8% nafnávöxtun og 3,0% raunávöxtun. Í lok árs 2017 vógu innlend skuldabréf um 68% af eignum deildarinnar, innlend hlutabréf um 16% og erlend verðbréf um 13%. Rétt er að taka fram að skuldabréf tryggingadeildar sem eru gerð upp á kaupkröfu nema 23% af hreinni eign deildarinnar. Það þýðir að sú lækkun sem varð á ávöxtunarkröfu skuldabréfa á árinu 2017 leiddi ekki til hækkunar á virði skuldabréfanna líkt og gildi um skuldabréf séreignadeildanna sem eru gerð upp á markaðsvirði að undanskildum sjóðfélagalánum.

Óbreytt tryggingafræðileg staða

Tryggingafræðileg staða tryggingadeildar var óbreytt á milli ára. Staðan er traust því eignir umfram heildarskuldbindingar voru í lok árs 1,9%. Tryggingadeildin náði ekki 3,5% raunávöxtun sem er viðmið tryggingafræðilegra athugana. Aftur á móti var hagnaður af tryggingalegum þáttum í rekstri sjóðsins sem vegur upp á það sem vantar á ávöxtun eigna deildarinnar.

Hækkandi meðalævi

Ein helsta áskorun sjóðsins er að meðalævilengd þjóðarinnar fer hækkandi. Lenging á meðalævi þýðir að ellilífeyrir úr tryggingadeild, sem er greiddur til æviloka, er greiddur lengur til hvers sjóðfélaga að meðaltali og að öllu óbreyttu hækka skuldbindingar sjóðsins.

Af hálfu Félags Íslenskra Tryggingastærðfræðinga hafa verið kynntar hugmyndir um að áætlun um lífslíkur fólks í framtíðinni verði grundvöllur við mat á lífeyrisskuldbindingum lífeyrissjóða en ekki lífslíkur út frá reynslu í fortíðinni eins og hefur verið. Breyttar forsendur myndu hækka áfallnar skuldbindingar tryggingadeildar um ca. 18%. Sem mótvægi við hækkun skuldbindinga hafa Landssamtök lífeyrissjóða kynnt hugmyndir um að ellilífeyristökualdur verði hækkaður um 2 mánuði á ári næstu 12 árin og 1 mánuð á ári næstu 12 ár þar á eftir. Þannig yrði ellilífeyristökualdur hækkaður í litlum skrefum um þrjú ár næstu 24 árin.

Markmið þessara mótvægisáðgerða væri fyrst og fremst að draga úr hækkun skuldbindinga vegna hækkandi meðalævi. Talið er eðlilegt að samfara hækkun á meðalævi hækki ellilífeyristökualdur þannig að greiðslutími ellilífeyris verði svipaður að lengd hjá öllum árgöngum. Frjálsi lífeyrissjóðurinn ákvað á sínum tíma sem einn fárra lífeyrissjóða að bjóða upp á að skylduiðgjaldi yrði ráðstafað að hluta til frjálsrar séreignar sem er laus til útborgunar við 60 ára aldur. Þær breytingar sem líklegt er að þurfi að grípa til munu ekki hafa áhrif á útgreiðslur frjálsrar séreignar. Gert hafði verið ráð fyrir að breytt fyrirkomulagi tæki gildi í byrjun árs 2017 en því hefur verið frestað um óákveðinn tíma.

Fjárfesting í United Silicon

Aðdragandi

Á árinu 2017 beindist kastljós að erfiðleikum kísilmálmverksmiðju United Silicon en Frjálsi lífeyrissjóðurinn var einn af þeim aðilum sem fjárfestu í verksmiðjunni. Upphaf fjárfestingarinnar má rekja til ársins 2014 þegar sjóðurinn hafði til skoðunar þátttöku í þremur verknum sem gengu út á byggingu verksmiðja til framleiðslu á kísilmálm til útflutnings. Aðgangur að hagstæðum langtíma orkusamningum, hagstætt viðskiptaumhverfi, aðgengi að mörkuðum ásamt hagstæðu verði á framleiðsluafurðinni studdi við þá skoðun að arðbært væri að fjárfesta í slíkri framleiðslu á Íslandi og að uppbygging slíks iðnaðar væri jákvæð fyrir þjóðarbúið. Að United Silicon verkefninu stóðu bæði innlendir og erlendir einkafjárfestar, m.a. fyrirtækið BIT Fondel sem er stór söluaðili kísils í Evrópu, en þegar leitað var til Frjálsa lífeyrissjóðsins haustið 2014 höfðu þessir aðilar gert margvíslega samninga við opinbera aðila og undirgengist kostgæfnisathuganir og verksmiðjan hlotið starfsleyfi.

Kostgæfnisathuganir

Unnar voru þrjár kostgæfnisathuganir á verkefninu sem allar skiluðu jákvæðri niðurstöðu. Þær voru lögfræðileg kostgæfnisathugun, viðskiptaleg kostgæfnisathugun og kostgæfnisathugun á byggingarkostnaði. Einni af stærri verkfræðistofum landsins var falið að fara yfir kostnaðaráætlun verkefnisins. Verkfræðistofan skoðaði hvort byggingakostnaðarleg kostgæfnisathugun hefði náð til alls þess búnaðar, bygginga, prófana og uppsetningar sem þurfti til að verksmiðjan gæti hafið framleiðslu og náð tilsettum framleiðslumarkmiðum. Niðurstaða þeirrar áreiðanleikakönnunar var jákvæð en síðar kom í ljós að raunkostnaður við byggingu verksmiðjunnar var talsvert umfram kostnaðaráætlanir.

Þátttaka í fjármögnun

Frjálsi lífeyrissjóðurinn fjárfesti upphaflega fyrir 547 milljónir kr. í verkefninu snemma árs 2015 en jók við þá fjárfestingu um 195 milljónir kr. árið 2016 og 397 milljónir kr. árið 2017. Samtals hljóðaði því fjárfestingin upp á 1.139 milljónir kr. eða um 0,5% af heildareignum sjóðsins um síðustu áramót. Aukningin 2017 kom til vegna vandamála sem komu upp við gangsetningu verksmiðjunnar og átti hún að duga til að koma verksmiðjunni í stöðugan rekstur. Það gekk því miður ekki eftir, ófyrirséð vandamál komu upp auk dómsmála sem féllu félaginu í óhag leiddu til greiðslustöðvunar í september 2017 og gjaldþrots í janúar 2018. Í ágúst 2017 færði sjóðurinn fjárfestinguina niður um 90% og að fullu í september sama ár.

Áhættudreifing að leiðarljósi í fjárfestingum

Frjálsi lífeyrissjóðurinn hefur tekið þátt í fjölmörgum fjármögnunarverkefnum á undanförunum árum til að ávaxta eignir sjóðsins með góðum árangri. Lögð hefur verið áhersla á að fjárfesta lágu hlutfalli af heildareignum í hverju og einu verkefni til að dreifa áhættu sem fylgir fjárfestingum sjóðsins.

Lífeyrissjóðir ákæra fyrrum framkvæmdastjóra og stjórnarmann United Silicon

Stjórn Frjálsa lífeyrissjóðsins ásamt stjórnnum fjögurra annarra lífeyrissjóða, kærði Magnús Ólaf Garðarsson, fyrrum framkvæmdastjóra og stjórnarmann United Silicon hf. og óskaði eftir að héraðssaksóknari tæki til lögreglurannsóknar möguleg refsiverð brot hans og eftir atvikum annarra stjórnenda, stjórnarmanna og starfsmanna félagsins. Talið er að blekkingum hafi verið beitt og átt hafi verið við áætlanir og upplýsingar í þeim tilgangi að fegra stöðu félagsins og leynd þeim kerfisbundnu auðgunarbrotum sem virðast hafa verið stunduð í skjóli félagsins. Grunur er um skjalafals, fjársvik í tengslum við kaup á búnaði, innheimtu tilhæfulausra reikninga og misnotkun á fjárfestingarleið Seðlabanka Íslands. Þá telja kærendur að í ljósi þess sem nú er komið fram að rannsaka þurfi hvort fjármunir félagsins United Silicon hf. hafi að hluta verið nýttir, mögulega með ólöglegum hætti, til að fjármagna að hluta þátttöku Magnúsar Garðarssonar, eða félaga tengdum honum, í hlutafjárhækkunum félagsins sjálfs.

Lögfræðileg skýrsla gundvöllur ákæru

Kæran er lögð fram að fenginni niðurstöðu lögfræðilíts Stefáns Árna Auðólfssonar, lögmanns hjá LMB Mandat, um stöðu sjóðanna gagnvart fjárfestingum þeirra sem afskrifaðar voru við gjaldþrot United Silicon. Auk Frjálsa lífeyrissjóðsins óskuðu fjórir aðrir lífeyrissjóðir eftir lögfræðilíttinu til þess að fá úr því skorið til hvaða aðgerða sjóðirnir gætu gripið til að verja hagsmuni sjóðfélaga. Með kærinni er leitað atbeina embættis héraðssaksóknara til þess að hefja lögreglurannsókn á meintu misferli í rekstri félagsins United Silicon hf. Kæran fylgir í kjölfar kæru félagsins sjálfs og Arion banka á hendur framkvæmdastjórnunum. Sjóðirnir telja að möguleg brot hans snúi að hluta til með öðrum hætti að hagsmunum þeirra en félagsins sjálfs og Arion banka, auk þess sem þeir hafi sjálfstæða hagsmuni af því að fylgja kærinni eftir.

SKÝRSLA STJÓRNAR

Sterkur grunur er um að eftirlitsaðilar, lífeyrissjóðir og banki hafi verið blekkir af Magnúsi Garðarssyni. Sá blekkingarvefur, sem þar virðist hafa verið spunninn, er ein meginástæða þess að fjárfestingin tapaðist. Þegar Frjálsa lífeyrissjóðnum var boðið að taka þátt í fjárfestingunni var United Silicon búið að gera fjölda samninga við innlenda og erlenda aðila vegna reksturs verksmiðjunnar. Samkvæmt upplýsingum frá lánveitanda félagsins höfðu stofnendur félagsins verið kannaðir vel.

Lærdómur Frjálsa lífeyrissjóðsins

Frjálsa lífeyrissjóðnum þykir miður að áætlanir varðandi fjárfestingu sjóðsins sem tengist United Silicon hafi ekki gengið eftir og harmar þau óþægindi sem málið hefur valdið sjóðfélögum og íbúum á Reykjanesi. Stjórn sjóðsins hefur frá upphafi lagt mikla áherslu á vandaða vinnu við fjárfestingar og ítarlegar skoðanir áður en til fjárfestinga kemur. Stjórnin taldi engu að síður mikilvægt að fara yfir fjárfestingarferlið svo og niðurstöðu lögfræðiláts um stöðu sjóðanna gagnvart fjárfestingunni til að meta hvaða lærdóm hún gæti dregið af fjárfestingunni.

- Stjórn sjóðsins mun leggja enn frekari áherslu á vandaða stjórnarhætti, orðspor og hæfni þeirra sem að fjárfestingarverkefnum standa og þeirra sem hafa aðkomu að þeim á einhvern hátt.

- Ljóst er að ekki má vanmeta orðsporsáhættu. Stjórn sjóðsins hefur ákveðið að breyta fjárfestingarferli sínu og taka þannig enn frekar tillit til orðsporsáhættu, sér í lagi þegar rekstaráðili eða aðilar honum tengdir eru einnig haghafar að fjárfestingarverkefnum.

Breytingar á lögum um lífeyrissjóði

Þann 1. júlí 2017 tóku gildi breytingar á fjárfestingarheimildum lífeyrissjóða. Breytingarnar snúa einna helst að magnbundnum takmörkunum á fjárfestingum eftir tegundaflokkum og hámarks eignarhlutdeild lífeyrissjóða í félögum og sjóðum. Þá var lífeyrissjóðum gert að setja sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum.

Í framhaldinu hefur lífeyrissjóðurinn sett sér hluthafastefnu og stefnu um ábyrgar fjárfestingar. Hluthafastefnan skilgreinir þær kröfur sem sjóðurinn gerir að jafnaði til þeirra félaga sem hann fjárfestir í ásamt því að auka gagnsæi sjóðsins sem hluthafi og stuðla að trúverðugri aðkomu lífeyrissjóðsins að viðkomandi félögum. Stefna sjóðsins um ábyrgar fjárfestingar útlistar grunngildi og viðmið sjóðsins í ábyrgum fjárfestingum. Ábyrgar fjárfestingar eru fjárfestingar sem auk þess að taka tillit til áhættu og ávöxtunar taka tillit til umhverfis-, samfélags- og stjórnarháttanna. Bæði hluthafastefnan og stefnan um ábyrgar fjárfestingar eru aðgengilegar á vefsíðu sjóðsins.

Auknar kröfur um áhættustýringu

Með áðurnefndum lagabreytingum voru auknar kröfur gerðar til áhættustýringar lífeyrissjóða. Lífeyrissjóðum var gert að tilnefna starfsmann sem að ber ábyrgð á greiningu, mælingu og skýrslugjöf um áhættu. Rekstraraðili sjóðsins hefur með samþykki stjórnar Frjálsa lífeyrissjóðsins ráðið ábyrgðarmann áhættustýringar sem starfar innan áhættustýringarsviðs bankans. Þá var lífeyrissjóðum einnig gert að setja sér áhættustýringarstefnu þar sem fram kemur hvernig lífeyrissjóðurinn stýrir áhættuþáttum, en lífeyrissjóðum hafði áður verið gert að setja sér áhættustefnu þar sem fram kemur vilji stjórnar til áhættutöku.

Frekari upplýsingar um áhættustýringu sjóðsins er að finna í skýringu nr. 11 í ársreikningnum.

Fjárfestingarheimildir erlendis

Í mars 2017 voru fjármagnshöftum á lífeyrissjóði aflétt að fullu. Sjóðurinn getur nú aukið áhættudreifingu á eignum sínum í framtíðinni með fjárfestingum í erlendum gjaldmiðlum. Sjóðurinn jók vægi erlendra eigna jafnt og þétt á árinu 2017 og það sem af er árinu 2018. Til að mynda þá keypti sjóðurinn erlendan gjaldeyri á árinu 2017 fyrir um 5,1 milljarða kr. Gert er ráð fyrir því að auka fjárfestingar sjóðsins í erlendum gjaldmiðlum jafnt og þétt á næstu árum.

Mótframlag launagreiðanda í lífeyrissjóð og tilgreind séreign

Samkvæmt SALEK samkomulagi aðildarféлага Alþýðusambands Íslands við Samtök atvinnulífsins frá 21. janúar 2016 hækkaði móttframlag launagreiðanda í lífeyrissjóð úr 8% í 8,5% af launum frá og með 1. júlí 2016. Móttframlagið hækkaði um 1,5% af launum þann 1. júlí 2017 og mun hækka um 1,5% þann 1. júlí 2018 og verður þá 11,5%. Með 4% framlagi launþega verður heildariðgjaldið 15,5%. Hugmyndir hafa verið kynntar um að lögbundið lágmarksiðgjald í lífeyrissjóð hækki í takt við SALEK samkomulagið. Gera má ráð fyrir að hækkan móttframlagsins muni að óbreyttu leiða til þess að fjárhæð lágmarksiðgjalds í sjóðinn haldi áfram að aukast.

Sjóðfélögum lífeyrissjóða á almennum vinnumarkaði bauðst frá 1. júlí 2017 að greiða hækkan móttframlagsins í svokallaða tilgreinda séreign. Sjóðfélagi er heimilt að hefja útborgun á tilgreindri séreign þegar 62 ára aldri er náð og skulu þær dreifast að lágmarki fram að 67 ára aldri. Markmiðið með tilgreindri séreign er að bjóða sjóðfélögum upp á meiri sveigjanleika við töku lífeyris.

Sjóðfélögum er heimilt skv. lögum að velja sér vörsluaðila fyrir iðgjald sem ráðstafað er í séreignarsparnað, hvort sem um viðbótariðgjald eða hluta af skylduiðgjaldi er að ræða. Stjórn sjóðsins ákvað að bjóða sjóðfélögum annarra lífeyrissjóða að greiða iðgjald í tilgreinda séreign í Frjálsa lífeyrissjóðinn. Tilgreind séreign verður aftur á móti að óbreyttu ekki valkostur fyrir sjóðfélagi sem greiða skylduiðgjald í Frjálsa lífeyrissjóðinn enda rennur hækkan móttframlags þeirra í frjálsa séreign sem er laus til útborgunar eftir 60 ára aldur og hefur hún því rými útborgunarreglugerð en tilgreinda séreignin.

Stjórnarhættir

Frjálsi lífeyrissjóðurinn leggur áherslu á góða stjórnarhætti og hefur til hliðsjónar Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja sem eru gefnar út af Viðskiptaráði Íslands, Nasdaq Iceland og Samtökum atvinnulífsins. Stjórn hefur útbúið stjórnarháttayfirlýsingu fyrir árið 2017 sem er birt í heild sinni í viðauka við ársreikning sjóðsins en henni er ætlað að styðja við góða stjórnarhætti hjá sjóðnum, upplýsa haghafa um stjórnarhætti sjóðsins og uppfylla kröfur í reglum FME um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015.

Fjárfestingarstefna

Eitt af mikilvægustu hlutverkum stjórnar Frjálsa lífeyrissjóðsins er að setja fjárfestingarstefnu fyrir einstaka deildir sjóðsins. Í stefnunni eru sett markmið sjóðsins um hlutfall fjárfestinga einstakra deilda í tilteknum eignaflokkum en heimilt er að víkja frá markmiðunum að ákveðnum hámarkum og lágmarkum til að nýta tækifæri sem gefast á verðbréfamörkuðum. Óverulegar breytingar voru gerðar á fjárfestingarstefnunni fyrir árið 2018 en útdrátt úr stefnunni má finna í viðauka ársskýrslunnar og stefnuna í heild sinni á vef sjóðsins, www.frjalsi.is.

Stjórnarlaun, umsýsluþóknun og aðrar þóknunir

Heildarstjórnarlaun á árinu 2017 námu 18,5 milljónum kr. Umsýsluþóknun til rekstraraðila fyrir rekstur og eignastýringu nam 528,6 milljónum kr. eða 0,27% af meðalstöðu hreinnar eignar sjóðsins. Auk þess greiddi sjóðurinn vörsluþóknun til rekstraraðila og nam hún 53,7 milljónum kr. Þóknun endurskoðunarnefndar nam 2,6 milljónum kr. og þóknun til ytri endurskoðanda 6,3 milljónum kr.

Lánareglum breytt

Vöxtur í útlánum hélt áfram að aukast á árinu 2017. Ný lífeyrissjóðslán námu um 15 milljörðum kr. en 9,4 milljörðum árið áður. Afgreidd voru 686 sjóðfélagalán samanborið við 441 árið áður og var meðallánsfjárhæð um 22 milljónum kr. Í lok árs voru lánin tæp 12% af hreinni eign sjóðsins en voru um 7% í lok árs 2016.

Stjórn Frjálsa lífeyrissjóðsins telur lífeyrissjóðslán mikilvæga þjónustu sem hún vill bjóða sjóðfélögum til framtíðar til að auðvelda þeim að fjármagna húsnæðis kaup sín. Lánin eru jafnframt traustur fjárfestingarkostur fyrir sjóðinn. Frjálsi lífeyrissjóðurinn hefur boðið upp á vaxtakjör sem eru með því lægsta sem í boði er á íbúðalánamarkaði og hefur mjög mikil eftirspurn verið eftir lánum sjóðsins frá janúar 2016 þegar að sjóðurinn lækkaði vexti og fjölgaði valkostum. Ástæður mikillar eftirspurnar eru fyrst og fremst hagstæð vaxtakjör og framúrskarandi þjónusta hvað varðar hraða og einfaldleika við afgreiðslu láns umsóknna.

Til að sporna gegn því að lán sjóðsins fari yfir það hlutfall heildareigna sem stjórnin telur skynsamlegt að bundið sé í sjóðfélagalánum þá ákvað sjóðurinn í september 2017 að hætta að veita lán til að endurfjármagna lán hjá öðrum lánveitendum. Lánveitingar takmarkast því annars vegar við lán til að kaupa íbúðarhúsnæði og hins vegar við lán til að endurfjármagna lán sem var tekið hjá sjóðnum enda leiða slík lán ekki til þess að heildarlán sjóðsins aukist.

SKÝRSLA STJÓRNAR

Ófjárhagslegar upplýsingar

Frjálsi lífeyrissjóðurinn telst til eininga tengdum almannahagsmunum skv. lögum um ársreikninga nr. 3/2006, með síðari breytingum. Í lögnum kemur fram að í yfirliti með skýrslu stjórnar skuli fylgja upplýsingar sem nauðsynlegar séu til að leggja mat á þróun, umfang, stöðu og áhrif félagsins í tengslum við umhverfis-, félags- og starfsmannamál. Jafnframt skal gerð grein fyrir stefnu félagsins í mannréttindamálum og hvernig félagið spornar við spillingar og mútumálum. Yfirlitið með ófjárhagslegum upplýsingum er að finna á bls. 51 í ársreikningnum.

Stjórn og framkvæmdastjóri Frjálsa lífeyrissjóðsins staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2017 með undirritun sinni.

Reykjavík, 28. mars 2018

Í stjórn

Ásgeir Thoroddsen
stjórnarformaður

Anna Sigríður Halldórsdóttir

Ásdís Eva Hannesdóttir

Elías Jónatansson

Elin Þórðardóttir

Jón Guðni Kristjánsson

Magnús Pálmi Skúlason

Framkvæmdastjóri

Arnaldur Loftsson

ÁRITUN ÓHÁÐS ENDURSKOÐANDA

Til stjórnar og sjóðfélaga Frjálsa lífeyrissjóðsins

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Frjálsa lífeyrissjóðsins fyrir árið 2017. Ársreikningurinn hefur að geyma yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu og skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign lífeyrissjóðsins á árinu 2017, efnahag hans 31. desember 2017 og breytingu á handbæru fé á árinu 2017 í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda hér að neðan. Við erum óháð Frjálsa lífeyrissjóðnum í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Aðrar upplýsingar

Stjórn og framkvæmdastjóri bera ábyrgð á öðrum upplýsingum. Aðrar upplýsingar innfela skýrslu stjórnar og stjórnarháttaryfirlýsingu.

Álit okkar á ársreikningnum nær ekki yfir aðrar upplýsingar og við ályktum hvorki um, né veitum staðfestingu á efni þeirra ef frá er talin sú staðfesting varðandi skýrslu stjórnar sem fram kemur hér að neðan.

Í tengslum við endurskoðun okkar berum við ábyrgð á að lesa framangreindar aðrar upplýsingar og skoða hvort þær séu í verulegu ósamræmi við ársreikninginn eða þekkingu okkar sem við höfum aflað við endurskoðunina eða virðast að öðru leyti innfela verulegar skekkjur. Ef við komumst að þeirri niðurstöðu, byggt á þeirri vinnu sem við höfum framkvæmt, að það séu verulegar skekkjur í öðrum upplýsingum ber okkur að skýra frá því. Það er ekkert sem við þurfum að skýra frá hvað þetta varðar.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104 gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar sem fylgir ársreikningi þessum eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrgir fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrgir fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrgir fyrir því að meta rekstrarhæfi Frjálsa lífeyrissjóðsins. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna þau ákváðu að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins.

ÁRITUN ÓHÁÐS ENDURSKOÐANDA

Ábyrgð endurskoðenda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Nægjanleg vissa er þó ekki trygging þess að endurskoðun framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Endurskoðun okkar í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegri dómgreind og beitum við gagnrýnni hugsun við endurskoðunina. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnum og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.
- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits félagsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram á dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi félagsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar við ársreikninginn með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirliti sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

Við höfum einnig lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við höfum uppfyllt skyldur siðareglna um óhæði og höfum miðlað til þeirra upplýsingum um tengsl eða önnur atriði sem gætu mögulega haft áhrif á óhæði okkar og þar sem viðeigandi er, hvaða varnir við höfum sett til að tryggja óhæði okkar.

Kópavogi, 28. mars 2018

Deloitte ehf.

Sigurður Páll Hauksson
endurskoðandi

YFIRLIT UM BREYTINGU Á HREINNI EIGN TIL GREIÐSLU LÍFEYRIS ÁRIÐ 2017

	Skýr.	2017	2016
Iðgjöld	2.4;3		
Iðgjöld sjóðfélaga		5.613.237	4.879.461
Iðgjöld launagreiðenda		10.894.929	8.864.974
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(35.551)	100.354
		<u>16.472.615</u>	<u>13.844.789</u>
Sérstök aukaframlög		159.693	165.835
		<u>16.632.308</u>	<u>14.010.624</u>
Lífeyrir	2.5;4		
Heildarfjárhæð lífeyris	4.1	(2.933.251)	(2.815.295)
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	4.2	(105.554)	(95.595)
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	4.3	(6.080)	(5.451)
Útgreiðsla séreignarsparnaðar skv. br.b.ákvæði	4.4	0	(6.600)
Viðbótariðgjöldum ráðstafað inn á höfuðstól lána eða til öflunar íbúðarhúsnæðis	4.5	(732.093)	(738.744)
		<u>(3.776.978)</u>	<u>(3.661.685)</u>
Hreinar fjárfestingartekjur	2.6;5		
Hreinar tekjur (gjöld) af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5.1-2	4.465.238	(3.335.784)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5.3-4	8.054.273	4.358.728
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		41.163	113.696
Aðrar fjárfestingartekjur:			
Vaxtatekjur af handbæru fé		148.955	415.231
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum		27.985	26.422
Ýmsar fjárfestingartekjur		9.151	36.692
Fjárfestingargjöld	5.5-6	(273.787)	(270.710)
		<u>12.472.978</u>	<u>1.344.275</u>
Rekstrarkostnaður	2.8;6		
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		(380.709)	(367.750)
Hækkun á hreinni eign á árinu		24.947.599	11.325.464
Hrein eign frá fyrra ári		<u>185.545.388</u>	<u>174.219.924</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>210.492.987</u>	<u>185.545.388</u>

EFNAHAGSREIKNINGUR 31. DESEMBER 2017

	Skýr.	31.12.2017	31.12.2016
Eignir			
Fjárfestingar	2.8;7		
Eignarhlutar í félögum og sjóðum	7.1	77.653.033	74.524.990
Skuldabréf	7.2-3	124.546.161	105.813.473
Bundnar bankainnstæður	2.8 e)	1.011.873	1.341.796
		<u>203.211.067</u>	<u>181.680.259</u>
Kröfur	2.9;8		
Kröfur á launagreiðendur		1.099.026	958.844
Fyrirframgreiddur kostnaður og áunnar tekjur		47.422	68.523
Aðrar kröfur		33.327	11.606
	8.1	<u>1.179.775</u>	<u>1.038.973</u>
Handbært fé			
Handbært fé	2.10	<u>6.964.006</u>	<u>3.755.122</u>
Eignir samtals		<u>211.354.848</u>	<u>186.474.354</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir	2.11;9		
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		(847.548)	(838.058)
Aðrar skuldir		(14.313)	(90.908)
	9.1	<u>(861.861)</u>	<u>(928.966)</u>
Skuldir samtals		<u>(861.861)</u>	<u>(928.966)</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>210.492.987</u>	<u>185.545.388</u>
Skuldbindingar utan efnahags	10.1		

YFIRLIT UM SJÓÐSTREYMI ÁRIÐ 2017

	Skýr.	2017	2016
Inngreiðslur			
Iðgjöld	3	16.542.112	14.143.418
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum		146.204	464.072
Aðrar inngreiðslur		91.665	166.899
		<u>16.779.981</u>	<u>14.774.389</u>
Útgreiðslur			
Lífeyrir	4	3.822.369	3.605.923
Rekstrarkostnaður	6	362.955	354.319
Aðrar útgreiðslur		405.305	354.302
		<u>4.590.629</u>	<u>4.314.544</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga		<u>12.189.352</u>	<u>10.459.845</u>
Fjárfestingarhreyfingar			
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum		547.189	1.773.769
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum		(37.212.107)	(24.316.365)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum		37.925.438	12.731.032
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa		10.948.659	7.074.458
Keypt skuldabréf		(37.321.075)	(35.610.855)
Seld skuldabréf		15.798.708	14.818.163
Ný bundin innlán		329.923	2.296.609
		<u>(8.983.265)</u>	<u>(21.233.190)</u>
(Lækkun)/hækkun á handbæru fé		3.206.087	(10.773.345)
Gengismunur af handbæru fé		2.797	(48.829)
Handbært fé í ársbyrjun		3.755.122	14.577.296
Handbært fé í árslok		<u>6.964.006</u>	<u>3.755.122</u>

YFIRLIT UM TRYGGINGAFRÆÐILEGA STÖÐU TRYGGINGAÐEILDAR 31. DESEMBER 2017

TRYGGINGAFRÆÐILEG STAÐA

10.2	Skýr		
	Áfallin skuldbinding	31.12.2017 Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Eignir:			
Hrein eign til greiðslu lífeyris	63.862.731	0	63.862.731
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa	(337.980)	0	(337.980)
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa	(191.680)	0	(191.680)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar	(489.742)	0	(489.742)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar	(611.960)	(1.886.669)	(2.498.629)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	92.070.952	92.070.952
Eignir samtals	62.231.369	90.184.283	152.415.652
Skuldbindingar:			
Ellilífeyrir	44.784.509	65.824.555	110.609.064
Örorkulífeyrir	10.860.467	18.677.864	29.538.331
Makalífeyrir	3.462.454	4.880.065	8.342.519
Barnalífeyrir	90.458	1.053.307	1.143.765
Skuldbindingar samtals	59.197.888	90.435.791	149.633.679
Eignir umfram skuldbindingar	3.033.481	(251.508)	2.781.973
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok	5,1%	(0,3%)	1,9%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun	4,9%	(0,1%)	1,9%

	31.12.2016		
	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Eignir:			
Hrein eign til greiðslu lífeyris	55.481.681	0	55.481.681
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa	628.800	0	628.800
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa	(146.600)	0	(146.600)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar	(837.100)	0	(837.100)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar	(427.427)	(1.320.273)	(1.747.700)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	81.185.190	81.185.190
Eignir samtals	54.699.354	79.864.917	134.564.271
Skuldbindingar:			
Ellilífeyrir	39.229.132	58.044.358	97.273.490
Örorkulífeyrir	9.684.065	16.498.498	26.182.563
Makalífeyrir	3.156.664	4.457.710	7.614.374
Barnalífeyrir	82.046	905.282	987.328
Skuldbindingar samtals	52.151.907	79.905.848	132.057.755
Eignir umfram skuldbindingar	2.547.447	(40.931)	2.506.516
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok	4,9%	(0,1%)	1,9%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun	10,4%	1,6%	5,1%

1. ALMENNAR UPPLÝSINGAR UM SJÓÐINN

Frjálsi lífeyrissjóðurinn skiptist í fjórar séreignardeildir, eina tryggingadeild og eina sameiginlega deild sem tekur við iðgjöldum frá launagreiðendum. Sameiginlega deildin ráðstafar iðgjöldum á deildir sjóðsins í samræmi við samninga sjóðfélaga. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri í samræmi við samþykktir sjóðsins og með hliðsjón af lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Frjálsi lífeyrissjóðurinn starfar á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

2. REIKNINGSSKILAAÐFERÐIR

2.1 Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er gerður í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga og Reglur Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Í undantekningartilfellum er vikið frá framsetningarformi samkvæmt viðauka 1 í reglunum, þegar upphæðir undirliða teljast óverulegar og eru þær þá felldar inn í aðra undirliði. Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu reikningsskilaaðferðum.

2.2 Starfrækslu- og framsetningargjaldmiðill

Ársreikningurinn er settur fram í þúsundum íslenskra króna, sem er bæði starfrækslugjaldmiðill og framsetningargjaldmiðill lífeyrissjóðsins.

2.3 Mat og ákvarðanir

Við gerð reikningsskila þurfa stjórnendur, í samræmi við lög um ársreikninga, að taka ákvarðanir, meta og draga ályktanir sem hafa áhrif á eignir og skuldir á reikningsskiladegi, upplýsingar í skýringum og tekjur og gjöld. Við mat og ályktanir er byggt á reynslu og ýmsum öðrum þáttum sem taldir eru viðeigandi og mynda grundvöll þeirra ákvarðana sem teknar eru um bókfært verð eigna og skulda sem ekki liggur fyrir með öðrum hætti. Breytingar á reikningshaldslegu mati eru færðar á því ári sem þær eiga sér stað.

2.4 Iðgjöld

Iðgjöld sjóðfélaga og launagreiðenda eru bókfærð þegar þau skapa kröfu á sjóðinn. Ógreidd iðgjöld í lok ársins eru færð til eignar sem krafa á launagreiðendur. Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er fært undir liðinn sérstök aukafamlög.

2.5 Lífeyrir

Undir lífeyri falla greiðslur séreignadeilda og tryggingadeildar til sjóðfélaga og skiptast þær í ellilífeyri, makalífeyri, örorkulífeyri, barnalífeyri og annan lífeyri. Jafnframt útgreiðsla séreignarsparnaðar samkvæmt bráðabirgðaákvæði svo og viðbótariðgjöld sem ráðstafað er inn á lán eða til öflunar íbúðarhúsnæðis. Auk þess beinn kostnaður sem fellur til vegna örorkulífeyrisúrskurða og gjalds til starfsendurhæfingarsjóðs.

2.6 Hreinar fjárfestingartekjur

Undir þennan lið eru færðar allar fjárfestingartekjur sjóðsins að frádregnum öllum fjárfestingargjöldum.

Viðskipti í öðrum myntum en íslenskum krónum eru umreiknuð yfir í íslenskar krónur á gengi viðskiptadags. Gengismunur sem myndast við greiðslu og innheimtu krafna er færður á Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris sem og áfallinn gengismunur á eignir í lok árs.

a) Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfa og gengi gjaldmiðla.

b) Hreinar tekjur af skuldabréfum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í skuldabréfum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga, annarra en gjalda sem skýrt er frá í skýringu nr. 5.5 um fjárfestingargjöld.

Hér eru færðar vaxtatekjur, verðbætur og lántökubóknanir af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld.

Hér undir er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

2.6 Hreinar fjárfestingartekjur, frh.

c) Fjárfestingargjöld

Undir þennan lið eru færðar bóknar til rekstraraðila fyrir umsjón og starfrækslu sjóðsins í samræmi við rekstrarsamning þar um. Laun starfsmanna rekstraraðila sem bera ábyrgð á daglegum rekstri og eignastýringu sjóðsins og bóknun vegna innri endurskoðunar eru innifalin í umsýslubóknun sem er greidd til rekstraraðila samkvæmt samningi.

2.7 Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins, annar en bóknar til rekstraraðila fyrir umsjón og starfrækslu sjóðsins sem færður er meðal fjárfestingargjalda. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

2.8 Fjárfestingar

Fjárfestingar eru fjármálagerningar í skilningi laga. Fjárfestingar sjóðsins samanstanda af eignarhlutum í félögum og sjóðum, skuldabréfum og bundnum bankainnstæðum.

Stjórnendur ákvarða flokkun fjárfestinga þegar þær eru færðar í upphafi og yfirfara þessa flokkun á hverjum reikningsskiladegi.

a) Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok árs, en gangvirði annarra fjárfestinga í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 7.5 Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

b) Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Eignarhlutir í félögum og sjóðum eru hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Þessi flokkur fjárfestinga er færður á gangvirði.

c) Skuldabréf

Undir skuldabréf eru færð öll skuldabréf, bæði verðbréf sem eru á afskrifuðu kostnaðarverði og gangvirði. Undir þennan flokk falla jafnframt útlán. Skuldabréf og útlán á afskrifuðu kostnaðarverði eru færð með áföllnum vöxtum, verðbótum og gengismun á reikningsskiladegi. Verðbætur miðast við viðeigandi vísitölu næsta mánaðar eftir lok uppgjörsárs. Í skýringu nr. 7.2 er gerð nánari grein fyrir skiptingu skuldabréfa eftir reikningshaldslegri meðhöndlun.

d) Niðurfærsla skuldabréfa og útlána

Við mat á útlánum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarframlög vegna tapsáhættunnar eru færð á niðurfærslureikning sem dreginn er frá stöðu skuldabréfa og útlána til sjóðfélaga á reikningsskiladegi.

e) Bundnar bankainnstæður

Undir bundnar bankainnstæður er færður sá hluti innlána í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en þriggja mánaða.

2.9 Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar á afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

2.10 Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreikningi á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

SKÝRINGAR

2.11 Skuldbindingar

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna liðins atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð þeirra með áreiðanlegum hætti.

2.12 Erlendir gjaldmiðlar

Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi á reikningsskiladegi. Gengismunur sem myndast er færður meðal fjárfestingartekna. Meðalkaupgengi Seðlabanka Íslands og gengi í lok ársins var eftirfarandi:

	Mynt	Meðalgengi		Lokagengi	
		2017	2016	31.12.2017	31.12.2016
Evra.....	EUR	120,20	133,22	124,70	118,80
Bandaríkjadollar.....	USD	106,53	120,39	104,17	112,55
Japanskt jen.....	JPY	0,95	1,11	0,93	0,96
Dönsk króna.....	DKK	16,16	17,89	16,75	15,98

2.13 Áhættustjórnun

Frjálsi lífeyrissjóðurinn hefur sett sér áhættustefnu, þar sem áhætta er skilgreind og helstu áhættuþáttum í starfsemi sjóðsins er lýst og hvernig stýringu á þeim er háttað. Engir framvirkir gjaldeyrisskiptasamningar, valréttir eða afleiðusamningar eru í gildi hjá sjóðnum. Nánar er fjallað um áhættuþætti í starfsemi sjóðsins og áhættustýringu í skýringu 11.

SKÝRINGAR

3. IÐGJÖLD

3.1 Iðgjöld

Í ársreikningi sjóðsins eru iðgjöld færð til tekna í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris þegar bæði greiðslur og skilagreinar hafa borist sjóðnum en þá hafa réttindi eða séreign áunnist fyrir sjóðfélaga. Iðgjöld sjóðfélaga eru greidd inn á sameiginlegan iðgjaldareikning Frjálsa lífeyrissjóðsins óháð því í hvaða deild sjóðfélagar eru. Daglegt uppgjör fer fram á milli iðgjaldareikningsins og deilda sjóðsins sem felur í sér að greiðslur eru millifærðar af iðgjaldareikningi yfir á bankareikninga viðkomandi deilda í samræmi við samninga sjóðfélaga. Þann 31. desember 2017 var staðan á sameiginlegum iðgjaldareikningi sjóðsins 630,3 milljónir kr.

Í tryggingadeild sjóðsins hafa iðgjöld vegna ársins 2017 eða eldri ára, sem voru greidd og/eða skráð eftir að uppgjörssárinu lauk, verið bókfærð að fjárhæð 517,2 milljónir kr. Einnig eru iðgjöld tryggingadeildar áætluð vegna skilagreina sem hafa borist en hafa ekki verið greiddar þegar uppgjörssárinu lauk. Í lok ársins eru áætluð iðgjöld tryggingadeildar vegna ógreiddra skilagreina 581,9 milljónir kr. Ógreiddar skilagreinar séreignardeilda í lok ársins nema 292,2 milljónum kr. en ekki er áætlað fyrir þeim í iðgjöldum því þær mynda ekki séreign fyrir sjóðfélaga fyrr en þær greiðast eftir uppgjörssárið.

3.2 Iðgjöld greinast þannig:

	2017	2016
Lágmarksiðgjöld	13.568.731	11.075.079
Viðbótariðgjöld	2.939.435	2.669.356
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	(35.551)	100.354
Sérstök aukaframlög	159.693	165.835
	16.632.308	14.010.624

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2017
Lágmarksiðgjöld	5.126.483	689.537	1.485.954	71.406	6.195.351	13.568.731
Viðbótariðgjöld	1.980.356	415.513	502.373	41.193	0	2.939.435
Réttindaflutn. og endurgreiðslur	(1.517.428)	506.154	1.002.032	(9.144)	(17.165)	(35.551)
Sérstök aukaframlög	0	0	0	0	159.693	159.693
	5.589.411	1.611.204	2.990.359	103.455	6.337.879	16.632.308

4. LÍFEYRIR

4.1 Lífeyrir greinist þannig:

	2017	2016
Ellilífeyrir	2.159.853	2.137.855
Barnalífeyrir	22.265	18.874
Makalífeyrir	43.615	31.596
Örorkulífeyrir	332.605	299.109
Annar lífeyrir	374.913	327.861
	2.933.251	2.815.295

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2017
Ellilífeyrir	998.249	140.866	789.340	84	231.314	2.159.853
Barnalífeyrir	0	0	0	0	22.265	22.265
Makalífeyrir	0	0	0	0	43.615	43.615
Örorkulífeyrir	5.665	35	8.303	0	318.602	332.605
Annar lífeyrir	228.984	111.605	34.324	0	0	374.913
	1.232.898	252.506	831.967	84	615.796	2.933.251

SKÝRINGAR

4.2 VIRK - Starfsendurhæfingarsjóður

	2017	2016
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	105.554	95.595

Samkvæmt lögum nr. 60/2012 um atvinnutengda starfsendurhæfingu og starfsemi starfsendurhæfingarsjóða skulu lífeyrissjóðir inna af hendi sérstakt gjald til starfsendurhæfingarsjóðs vegna sjóðfélaga sem nemur sömu fjárhæð og greidd hefur verið til þess sama starfsendurhæfingarsjóðs af atvinnurekendum sem greiða til sjóðsins. Atvinnurekendur greiddu til starfsendurhæfingarsjóðs 0,10% af iðgjaldsstofni vegna ársins 2017. Gjaldið lækkaði frá og með 1. janúar 2016 úr 0,13% af iðgjaldsstofni.

4.3 Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris

	2017	2016
Aðkeypt þjónusta vegna örorkumats	6.080	5.451

4.4 Útgreiðsla séreignarsparnaðar

Útgreiðsla séreignarsparnaðar á grundvelli bráðabirgðaákvæðis laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nam 0 kr. fyrir árið 2017. Samkvæmt bráðabirgðaákvæðinu var réttihafa séreignarsparnaðar heimilt að sækja um útgreiðslu séreignarsparnaðar á árinu 2014, sem myndast hefur af viðbótariðgjaldi skv. II. kafla laganna, til vörsluaðila skv. 3.-5. mgr. 8. gr. Upphæðin getur numið allt að 9,0 milljónum kr. á hvern réttihafa, en þó að frádreginni þeirri fjárhæð sem þegar hefur verið greidd út á grundvelli ákvæðisins eins og það hljóðaði fyrir 1. janúar 2014. Samsvarandi útgreiðsla fyrir árið 2016 var 6,6 milljónir kr. Síðasta útgreiðsla á grundvelli bráðabirgðaákvæðisins var innt af hendi í mars 2016.

4.5 Viðbótariðgjöldum ráðstafað inn á höfuðstól lána

Útgreiðsla séreignarsparnaðar á grundvelli bráðabirgðaákvæðis laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og sem ráðstafa á inn á lán nemur 732,1 milljón kr. fyrir árið 2017. Þar af eru 30,1 milljón kr. ógreidd í lok ársins og er fjárhæðin skuldfærð í efnahagsreikningi. Samkvæmt bráðabirgðaákvæðinu er réttihafa séreignarsparnaðar heimilt að nýta viðbótariðgjald, vegna launagreiðslna á tímabilinu 1. júlí 2014 til 30. júní 2019, til greiðslu inn á höfuðstól lána sem tekin eru vegna öflunar íbúðarhúsnæðis til eigin nota. Samsvarandi fjárhæð vegna ársins 2016 nemur 738,7 milljónum kr.. Þar af voru 34,6 milljónir kr. ógreiddar í lok ársins.

Auk þessa hafa lög nr. 111/2016 um stuðning til kaupa á fyrstu íbúð tekið gildi frá og með 1. júlí 2017. Löggin heimila réttihafa séreignarsparnaðar að nýta viðbótariðgjald, sem greitt er á samfelldu tíu ára tímabili, eftir gildistöku laganna, að tilteknu hámarki á ári, með því að;

- verja uppsöfnuðu iðgjaldi til kaupa á fyrstu íbúð og/eða
- ráðstafa iðgjaldi inn á höfuðstól lána sem tryggt er með veði í fyrstu íbúð

Þá er réttihafa heimilt að nýta iðgjald sem afborgun inn á óverðtryggt lán, sem tryggt er með veði í fyrstu íbúð, og sem greiðslu inn á höfuðstól þess eftir því sem nánar er kveðið á um í lögum.

Geta þeir aðilar sem keyptu sína fyrstu íbúð á tímabilinu 1. júlí 2014 til og með 30. júní 2017 nýtt sér úrræðið, jafnvel þótt viðkomandi hafi þegar nýtt sér skattfrjálslar útgreiðslur viðbótarlífeyrissparnaðar til húsnæðissparnaðar eða til að greiða inn á lán.

Heimild einstaklings takmarkast við allt að 4% framlag réttihafa og allt að 2% framlag launagreiðanda að hámarki samanlagt 500 þús. kr. á almanaksári skv. báðum úrræðum. Hjá hjónum og einstaklingum, sem uppfylla skilyrði til samsköttunar skv. 3. mgr. 62. gr. laga nr. 90/2003, takmarkast heimildin við sömu forsendur en að hámarki samanlagt 750 þús. kr. á almanaksári skv. lögum um úrræði vegna öflunar íbúðarhúsnæðis til eigin nota. Hins vegar samkvæmt lögum um stuðning til kaupa á fyrstu íbúð þá eiga fjárhæðatakmörkanir, hjá hjónum eða einstaklingum sem uppfylla skilyrði til samsköttunar, ekki við. Greiðsla inn á lán getur þó aldrei numið hærrí fjárhæð en sem nemur inneign réttihafa vegna greiddra iðgjalda á hverjum tíma. Jafnframt má framlag réttihafa ekki vera lægra en framlag launagreiðanda.

SKÝRINGAR

5. HREINAR FJÁRFESTINGARTEKJUR

5.1 Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum greinast þannig:

	2017	2016
Gangvirðismunur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4.528.748	(865.909)
Gengismunur vegna erlendra gjaldmiðla	(610.698)	(4.194.861)
Arður af hlutabréfum	503.608	1.724.987
Endurgreidd umsýslubóknun sjóða	43.580	0
	4.465.238	(3.335.783)

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Gangvirðismunur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4.072.373	96.596	73.771	1.417	284.591	4.528.748
Gengismunur vegna erlendra gjaldmiðla	(611.552)	(3.936)	(993)	82	5.701	(610.698)
Afsláttur af hlutabréfaeign	336.410	21.923	8.184	1.049	136.042	503.608
Endurgreidd umsýslubóknun sjóða	28.609	2.247	1.303	73	11.348	43.580
	3.825.840	116.830	82.265	2.621	437.682	4.465.238

5.2 Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum sundurliðaðar niður á 20 stærstu fjárfestingar:

Gangvirðismuni af eignarhlutum í félögum og sjóðum skipt niður á 20 stærstu fjárfestingar í stærðarröð. Miðað er við meðalstöðu eigna í upphafi og lok ársins 2017.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Stefnir - ÍS 15.....	(165.690)	(10.709)	1	(183)	(107.099)	(283.680)
SSgA North America Enhanced Equity Fund.....	1.336.065	0	0	0	0	1.336.065
Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður millilangur	163.894	18.058	53.127	0	3.015	238.094
Wellington Global Equity Research A.....	664.211	14.463	0	400	111.686	790.760
SSgA World IDX EQ-I -EUR.....	203.435	8.886	0	271	80.894	293.486
Katla Fund Global Value.....	389.390	9.861	0	214	83.684	483.149
Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður langur.....	204.219	31.327	0	0	50.094	285.640
JPMorgan Liquidity Fuinds.....	15.800	1.497	30	35	8.758	26.120
SSgA World IDX EQ-I -USD	270.985	29.520	0	851	227.215	528.571
Reitir fasteignafélag hf.....	(100.642)	(8.328)	0	(599)	(56.863)	(166.432)
Stefnir ÍS 5.....	23.724	1.911	0	234	(8.787)	17.082
Marel hf.	114.418	10.259	0	3.756	81.840	210.273
Sjóvá-Almennar tryggingar hf.....	104.584	2.551	0	(651)	14.131	120.615
Stefnir - Lausafjár sjóður.....	73.882	8.632	17.697	339	32.210	132.760
Icelandair Group hf.....	(236.805)	(16.120)	0	(2.987)	(176.358)	(432.270)
Stryx World Growth USD I.....	289.692	6.531	0	163	51.703	348.089
SSgA Pacific Enhanced Equity Fund.....	254.985	0	0	0	0	254.985
Jarðvarmi slhf.....	0	0	0	0	0	0
Montanaro European Smaller Companies Fund.....	167.581	360	0	14	3.030	170.985
Vátryggingafélag Íslands.....	180.482	12.281	0	1.023	105.531	299.317
Önnur félög og sjóðir.....	118.163	(24.384)	2.916	(1.463)	(220.093)	(124.861)
	4.072.373	96.596	73.771	1.417	284.591	4.528.748

SKÝRINGAR

5.2 Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum sundurliðað niður á 20 stærstu fjárfestingar, frh.

Gangvirðismuni af eignarhlutum í félögum og sjóðum skipt niður á 20 stærstu fjárfestingar í stærðarröð. Miðað er við meðalstöðu eigna í upphafi og lok samanburðarársins 2016.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2016
Stefnir - ÍS 15	(991.767)	(55.872)	0	(5.089)	(535.056)	(1.587.784)
SSgA North America						
Enhanced Equity Fund	806.008	0	0	0	0	806.008
Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður millilangur	138.935	16.730	44.905	0	5.827	206.397
Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður langur	145.324	21.317	0	0	39.266	205.907
Stefnir ÍS 5	(563.147)	(37.305)	0	(2.568)	(155.260)	(758.280)
Wellington Global Equity Research A	57.956	1.038	0	2	4.527	63.523
Stefnir - Lausafjársgjóður	41.020	8.953	26.733	382	33.630	110.718
Reitir fasteignafélag hf	132.493	13.463	0	836	69.440	216.232
Katla Fund Global Value	178.292	3.190	0	18	17.812	199.312
Katla Manager Selection						
- Global Equity EUR	40.679	13.628	0	79	79.192	133.578
Sjóvá-Almennar tryggingar hf	228.742	10.054	0	173	60.855	299.824
JP Morgan Liq Funds-EUR Liquidity Fund .	(3.675)	(555)	4	7	(1.388)	(5.607)
SSgA World IDX EQ-I -EUR	286.263	0	0	(6)	3.864	290.121
JPMorgan F Liq. Funds						
- USD Treasury Liq. Fund	(11)	5	0	23	(5)	12
SSgA Pacific Enhanced Equity Fund	32.651	0	0	0	0	32.651
SSgA World IDX EQ-I -USD	49.487	15.779	0	170	116.213	181.649
JPMorgan Liquidity Fuinds	2.905	273	4	7	1.641	4.830
Jarðvarmi slhf.	0	0	0	0	0	0
Icelandair Group hf	(319.852)	(23.031)	0	(5.402)	(181.904)	(530.189)
Montanaro European						
Smaller Companies Fund	(103.966)	0	0	0	0	(103.966)
Önnur félög og sjóðir	(403.963)	(38.654)	8.864	745	(197.837)	(630.845)
	<u>(245.626)</u>	<u>(50.987)</u>	<u>80.510</u>	<u>(10.623)</u>	<u>(639.183)</u>	<u>(865.909)</u>

5.3 Hreinar tekjur af skuldabréfum greinast þannig:

	2017	2016
Gangvirðismunur af skuldabréfum	8.378.296	4.315.978
Gengismunur vegna erlendra gjaldmiðla	(316.333)	(776.544)
Afskrift skuldabréfa	(7.690)	819.294
	<u>8.054.273</u>	<u>4.358.728</u>

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Gangvirðismunur af skuldabréfum	3.677.855	655.098	1.526.413	14.259	2.504.671	8.378.296
Gengismunur vegna erlendra mynta	(202.056)	(15.522)	(8.761)	0	(89.994)	(316.333)
Afskrift skuldabréfa	(7.690)	0	0	0	0	(7.690)
	<u>3.468.109</u>	<u>639.576</u>	<u>1.517.652</u>	<u>14.259</u>	<u>2.414.677</u>	<u>8.054.273</u>

SKÝRINGAR

5.4 Hreinar tekjur af skuldabréfum flokkaðar eftir matsaðferðum greinast þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Skuldabréf með ríkisábyrgð	2.248.505	390.788	888.393	12.949	1.439.778	4.980.413
Skuldabréf sveitarfélaga	23.161	3.359	15.970	204	22.150	64.844
Skuldabréf og víxlar lánastofnana	518.727	147.135	416.895	147	477.744	1.560.648
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	532.593	69.332	79.436	0	324.664	1.006.025
Önnur verðbréf	145.123	28.962	116.958	959	150.341	442.343
	3.468.109	639.576	1.517.652	14.259	2.414.677	8.054.273

	Gangvirði	Kostnaðar- virði	Samtals 2017	Gangvirði	Kostnaðar- virði	Samtals 2016
Skuldabréf með ríkisábyrgð	4.357.006	623.407	4.980.413	1.848.843	800.855	2.649.698
Skuldabréf sveitarfélaga	64.844	0	64.844	34.397	0	34.397
Skuldabréf og víxlar lánastofnana	1.560.648	0	1.560.648	919.279	0	919.279
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	0	1.006.025	1.006.025	0	389.170	389.170
Önnur verðbréf	442.343	0	442.343	366.184	0	366.184
	6.424.841	1.629.432	8.054.273	3.168.703	1.190.025	4.358.728

Öll skuldabréf sjóðsins eru metin á markaðsvirði að undanskyldum íbúðarbréfum Tryggingadeildar sjóðsins sem eru metin að stórum hluta á kostnaðarverði. Fasteignaveðtryggð skuldabréf eru metin með áföllnum vöxtum og verðbótum hjá öllum deildum sjóðsins.

Breyting á niðurfærslu skuldabréfa greinist þannig:

	2017	2016
Niðurfærsla í upphafi árs	536.827	1.356.121
Endanlega afskrifað á árinu	0	(825.454)
Breyting á niðurfærslu	7.690	6.160
Niðurfærsla 31.12.2017	544.517	536.827

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Niðurfærsla í upphafi árs	285.768	37.554	81.988	0	131.517	536.827
Endanlega afskrifað á árinu	7.690	0	0	0	0	7.690
Niðurfærsla 31.12.2017.....	293.458	37.554	81.988	0	131.517	544.517

5.5 Fjárfestingargjöld greinast þannig:

	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld Samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Fjárfestingargjöld 2017					
Innlendir verðbréfasjóðir		62.039	62.039	7.303.889	0,8%
Innlendir fjárfestingarsjóðir		131.920	131.920	11.197.488	1,2%
Innlendir fagfjárfestingsjóðir		202.239	202.239	7.903.077	2,6%
Erlendir verðbréfasjóðir		217.255	217.255	31.873.962	0,7%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu		5.077	5.077	573.702	0,9%
Kaup- og sölubóknanir vegna verðbréfakaupa	11.050		11.050		
Vörslubóknun	53.700		53.700		
Umsýslubóknun (40%)	211.433		211.433		
Önnur fjárfestingargjöld	(2.396)		(2.396)		
	273.787	618.530	892.317	58.852.118	

	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld Samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Fjárfestingargjöld 2016					
Innlendir verðbréfasjóðir		73.167	73.167	8.577.833	0,9%
Innlendir fjárfestingarsjóðir		203.539	203.539	15.566.567	1,3%
Innlendir fagfjárfestingsjóðir		180.773	180.773	6.054.988	3,0%
Erlendir verðbréfasjóðir		194.661	194.661	27.571.458	0,7%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu		6.607	6.607	726.524	0,9%
Kaup- og sölubóknanir vegna verðbréfakaupa	11.189		11.189		
Vörslubóknun	46.102		46.102		
Umsýslubóknun (40%)	208.484		208.484		
Önnur fjárfestingargjöld	4.935		4.935		
	270.710	658.747	929.457	58.497.370	

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Bein fjárfestingargjöld:						
Kaup- og sölubóknanir vegna						
verðbréfavíðskipta	3.165	1.217	2.945	184	3.539	11.050
Vörslubóknun	25.570	3.035	7.338	94	17.663	53.700
Umsýslubóknun (40%)	108.892	12.461	25.838	330	63.912	211.433
Önnur fjárfestingargjöld	(1.595)	(91)	0	(10)	(700)	(2.396)
	136.032	16.622	36.121	598	84.414	273.787
Áætluð og reiknuð fjárfestingargjöld:						
Innlendir verðbréfasjóðir	41.745	6.104	7.204	3	6.983	62.039
Innlendir fjárfestingarsjóðir	79.489	5.342	1.287	383	45.419	131.920
Innlendir fagfjárfestingsjóðir	134.118	10.017	1.652	314	56.138	202.239
Erlendir verðbréfasjóðir	182.092	4.300	22	99	30.742	217.255
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	4.215	178	0	0	684	5.077
	441.659	25.941	10.165	799	139.966	618.530
Fjárfestingargjöld samtals	577.691	42.563	46.286	1.397	224.380	892.317

5.5 Fjárfestingargjöld greinast þannig, frh.:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Meðalstaða eigna í sjóðum:						
Innlendir verðbréfasjóðir	4.831.890	711.495	832.826	530	927.148	7.303.889
Innlendir fjárfestingarsjóðir	6.709.614	484.600	419.875	35.632	3.547.767	11.197.488
innlendir fagfjárfestingsjóðir	5.055.818	372.295	208.627	12.083	2.254.254	7.903.077
Erlendir verðbréfasjóðir	25.708.211	749.759	6.676	21.804	5.387.512	31.873.962
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	488.028	18.107	0	0	67.567	573.702
Meðalstaða eigna í sjóðum:	<u>42.793.561</u>	<u>2.336.256</u>	<u>1.468.004</u>	<u>70.049</u>	<u>12.184.248</u>	<u>58.852.118</u>
Hlutfall áætlaðra fjárfestingargjalda af meðalstöðu eigna í sjóðum						
Innlendir verðbréfasjóðir	0,9%	0,9%	0,9%	0,6%	0,8%	0,8%
Innlendir fjárfestingarsjóðir	1,2%	1,1%	0,3%	1,1%	1,3%	1,2%
innlendir fagfjárfestingsjóðir	2,7%	2,7%	0,8%	2,6%	2,5%	2,6%
Erlendir verðbréfasjóðir	0,7%	0,6%	0,3%	0,5%	0,6%	0,7%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	0,9%	1,0%	0,0%	0,0%	1,0%	0,9%
	<u>1,0%</u>	<u>1,1%</u>	<u>0,7%</u>	<u>1,1%</u>	<u>1,1%</u>	<u>1,1%</u>

5.6 Þóknun til rekstraraðila

Þóknun til rekstraraðila fyrir umsjón og starfrækslu sjóðsins á árinu nam 582,3 milljónum kr. og er hún í samræmi við rekstrarsamning þar um. Umsýsluþóknun nam 528,6 milljónum kr. eða 0,27% af meðalstöðu hreinnar eignar sjóðsins og vörsluþóknun 53,7 milljónum kr. Umsýsluþóknunin er gjaldfærð á meðal fjárfestingargjalda 265,2 milljón kr. og meðal rekstrarkostnaðar 317,1 milljónir kr. Vörsluþóknun er að fullu gjaldfærð á meðal fjárfestingargjalda. Laun starfsmanna rekstraraðila sem bera ábyrgð á daglegum rekstri og eignastýringu sjóðsins og þóknun vegna innri endurskoðunar eru innifalin í umsýsluþóknun sem er greidd til rekstraraðila samkvæmt samningi. Önnur fjárfestingargjöld eru 8,6 milljónir kr. og fjárfestingargjöld alls 273,8 milljónir kr. Annar rekstrarkostnaður sjóðsins er 63,6 milljónir kr. og rekstrarkostnaður alls 380,7 milljónir kr.

Samsvarandi þóknun vegna ársins 2016 nam 567,3 milljónum kr. Umsýsluþóknun nam 521,2 milljónum kr. eða 0,29% af meðalstöðu hreinnar eignar sjóðsins og vörsluþóknun 46,1 milljónum kr. Umsýsluþóknunin var gjaldfærð á meðal fjárfestingargjalda 254,6 milljónir kr. og meðal rekstrarkostnaðar 312,7 milljónir kr. Vörsluþóknunin er að fullu gjaldfærð á meðal fjárfestingargjalda. Önnur fjárfestingargjöld eru 16,1 milljón kr. og fjárfestingargjöld alls 270,7 milljónir kr. Annar rekstrarkostnaður sjóðsins var 55,0 milljónir kr. og rekstrarkostnaður alls 367,8 milljónir kr.

5.7 Áætlaður kostnaður vegna sjóða sem fjárfest hefur verið í

Við mat á áætluðum kostnaði sjóða sem fjárfest hefur verið í á árinu 2017 er tekið tillit til umsýslukostnaðar hjá annars vegar verðbréfa- og fjárfestingarsjóðum og hins vegar hjá fagfjárfestingsjóðum sem eru á lista frá Fjármálaeftirlitinu dags. 6. mars 2018. Áætlaður kostnaður sjóðanna er umsýsluþóknun þeirra að teknu tilliti til afsláttar. Umsýslukostnaður sjóðanna er innifalinn í hreinum tekjum (gjöldum) af eignarhlutum í félögum og sjóðum meðal hreinna fjárfestingartekna og afslátturinn sem lífeyrissjóðurinn fær er tekjufærður undir sama lið. Einnig er ávöxtun sem fyrr birt að frádregnum þessum kostnaði. Við mat á hlutdeild lífeyrissjóðsins í kostnaði er miðað við meðalstöðu ársins í viðkomandi sjóði. Meðalstaðan er reiknuð miðað við eign lífeyrissjóðsins í lok hvers ársfjórðungs.

SKÝRINGAR

6. REKSTRARKOSTNAÐUR

6.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður greinist þannig:

	2017		2016	
Umsýsluþóknun (60%)	317.148	312.725		
Laun og launatengd gjöld	20.912	17.332		
Aðkeypt þjónusta	9.117	7.756		
Endurskoðun	6.326	7.542		
Eftirlitsgjöld	16.068	13.784		
Annar rekstrarkostnaður	11.138	8.610		
	380.709	367.750		

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 2017
Umsýsluþóknun (60%)	163.337	18.692	38.758	494	95.867	317.148
Laun og launatengd gjöld	10.789	1.228	2.551	32	6.312	20.912
Aðkeypt þjónusta	1.859	172	172	2	6.912	9.117
Endurskoðun	3.270	372	771	10	1.903	6.326
Eftirlitsgjöld	8.346	931	1.944	24	4.823	16.068
Annar rekstrarkostnaður	5.778	645	1.346	16	3.353	11.138
	193.379	22.040	45.542	578	119.170	380.709

6.2 Laun stjórnar og endurskoðunarnefndar greinast þannig:

	2017	2016
Ásgeir Thoroddsen, stjórnarformaður	3.762	3.150
Anna Sigríður Halldórsdóttir, stjórnarmaður og í endurskoðunarnefnd	2.508	2.033
Ásdís Eva Hannesdóttir, stjórnarmaður og í endurskoðunarnefnd	2.508	2.033
Elías Jónatansson, stjórnarmaður	1.881	1.575
Elín Þórðardóttir, stjórnarmaður og formaður endurskoðunarnefndar	3.136	2.491
Jón Guðni Kristjánsson, stjórnarmaður	1.881	1.575
Magnús Pálmi Skúlason, stjórnarmaður	1.881	1.575
Guðmundur Örn Óskarsson, varamaður í stjórn	235	218
Selma Svavarsdóttir, varamaður í stjórn	235	218
Sigrún Ósk Þorgeirsdóttir, varamaður í stjórn	235	218
Tryggvi Þór Herbertsson, varamaður í stjórn	235	218
	18.497	15.302

Einstaklingar í stjórn og endurskoðunarnefnd hafa ekki verið tilnefndir til setu í nefndum og stjórnunum af hálfu Frjálsa lífeyrissjóðsins.

6.3 Þóknar til endurskoðenda greinast þannig (með vsk.):

	2017	2016
Endurskoðun ársreiknings	4.876	3.900
Könnun árshlutareikninga	1.450	2.700
Önnur þjónusta og útlagður kostnaður	0	942
	6.326	7.542

6.4 Þóknar til tryggingastærðfræðings greinast þannig (með vsk.):

	2017	2016
Útreikningar á tryggingafræðilegri stöðu	1.389	1.364
Önnur þjónusta	4.691	9.569
	6.080	10.933

SKÝRINGAR

7. FJÁRFESTINGAR

7.1 Eignarhlutir í félögum og sjóðum greinast þannig:

	31.12.2017			31.12.2016		
	Gangvirði	Eignarhlutur	Kostnaðarverð	Gangvirði	Eignarhlutur	Kostnaðarverð
Skráð innlend hlutabréf						
Sjóvá-Almennar tryggingar hf	2.213.581	9,03%	1.776.811	1.786.502	7,62%	1.373.931
Skeljungur hf.	913.431	6,47%	940.519	522.545	3,68%	530.834
Vátryggingafélag Íslands	1.416.416	5,46%	1.095.267	911.540	4,37%	858.697
Iceland Seafood International ehf	321.543	3,81%	275.335	212.269	3,29%	230.634
Icelandair Group hf	2.589.050	3,52%	3.178.011	1.192.109	1,03%	1.376.815
Reitir fasteignafélag hf	2.169.425	3,50%	1.527.755	2.417.402	3,49%	1.518.257
Hagar hf.	1.375.250	3,28%	1.717.923	148.230	0,23%	122.976
Síminn hf.	1.278.006	3,28%	1.066.430	569.084	1,88%	515.758
Tryggingamiðstöðin hf.	643.736	2,87%	562.242	147.323	0,74%	114.053
Reginn hf, eignarhaldsf. Landsbankans	767.858	1,92%	821.655	0	0,00%	0
Marel hf.	3.371.901	1,42%	3.180.261	859.351	0,48%	877.727
Emskip Ísland ehf	443.880	0,89%	518.884	0	0,00%	0
Össur hf. (DKK)	938.498	0,48%	1.014.533	0	0,00%	0
HB Grandi hf.	209.263	0,33%	197.905	0	0,00%	0
N1 hf.	64.171	0,23%	67.552	0	0,00%	0
Fjarskipti hf.	8.334	0,04%	7.364	0	0,00%	0
Össur hf	0	0,00%	0	142.350	0,08%	172.463
	18.724.343		17.948.447	8.908.705		7.692.145
Óskráð innlend hlutabréf						
TFII slhf.	138.700	18,01%	138.700	0	0,00%	0
Innviðir fjárfestingar slhf	39.550	15,49%	39.550	39.550	15,49%	39.550
SRE II slhf	92.289	15,24%	536.964	166.352	15,24%	536.964
SRE II GP hf.	549	15,24%	603	549	15,24%	603
SF VI slhf	652.565	12,72%	794.026	706.958	12,72%	794.026
HSV eignarhaldsfélag slhf.	297.471	11,55%	338.654	317.902	11,45%	338.654
Jarðvarmi GP ehf.	533	10,25%	533	533	10,25%	533
Horn III slhf.	641.938	9,96%	775.007	383.667	9,59%	383.667
Bakkastakkur slhf	253.504	9,49%	253.504	253.504	9,49%	253.504
Kjölfesta slhf kt. 670612-0310	217.566	9,25%	213.892	217.566	9,25%	213.892
Jarðvarmi slhf.	1.313.111	9,23%	763.719	1.313.111	9,23%	763.719
Edda slhf.	258.321	8,60%	220.109	278.908	8,60%	237.652
ALDA Credit Fund II slhf	120.000	8,18%	120.000	0	0,00%	0
SÍA III slhf.	143.802	7,60%	170.908	20.697	7,60%	30.383
SÍA II slhf.	561.926	7,50%	488.704	741.434	7,50%	572.742
SÍA II GP hf.	300	7,50%	300	300	7,50%	300
Veðskuld II slhf	301	7,12%	641.076	676.525	7,12%	641.074
ALDA Credit Fund slhf	114.110	6,60%	102.280	103.800	6,60%	102.280
Landsbréf - Veðskuldabréfasjóður slhf.	335.098	5,72%	271.251	146.840	5,72%	146.840
SF V slhf.	1.179.061	5,05%	460.000	825.562	5,05%	460.000
Horn II slhf.	512.207	5,03%	239.070	540.744	5,03%	341.056
FAST-1 slhf.	90.661	0,96%	64.298	90.661	0,96%	64.298
Eignarh.fél Lsj. um verðbréfaþing ehf	37	0,49%	37	37	0,49%	37
Stoðir hf	20.523	0,13%	15.316	27.109	0,13%	15.316
Skinney - Þinganes hf	5.850	0,05%	2.506	5.850	0,05%	2.506
Loðnuvinnslan hf	277	0,01%	113	277	0,01%	113
Glitnir HoldCo ehf. A-hlutir	477	0,01%	527	454	0,01%	527
LBI ehf	159	0,01%	160	198	0,01%	208
Kaupþing ehf	50	0,04%	4.634	50	0,04%	4.634
Gamli BYR ehf	7	0,17%	7	7	0,17%	7
Sameinað Silikon hf.	0	15,95%	591.391	194.839	3,46%	194.839
SRE I GP ehf	0	0,00%	0	693	19,69%	775
	6.990.943		7.247.839	7.054.677		6.140.699
Skráð erlend hlutabréf						
BankNordik P/F	500.202	2,82%	685.558	683.833	3,16%	768.523
Hlutabréf samtals	26.215.488		25.881.844	16.647.215		14.601.367

7.1 Eignarhlutir í félögum og sjóðum greinast þannig, frh.:

	31.12.2017			31.12.2016		
	Gangvirði	Eignar- hlutur	Kostnaðar- verð	Gangvirði	Eignar- hlutur	Kostnaðar- verð
Innlend hlutdeildarskírteini						
Stefnir - Ríkisverðbréfasj. millilangur	3.751.062	23,58%	2.037.492	4.059.519	23,91%	2.394.673
Stefnir - Ríkisverðbréfasj. langur	2.671.102	21,11%	1.106.119	3.645.665	27,58%	1.658.887
Stefnir - ÍS 15	5.031.557	19,39%	3.719.892	13.355.821	32,94%	8.756.974
ST1	593.958	19,10%	555.986	370.635	19,10%	365.000
Stefnir ÍS 5	1.642.231	16,42%	917.244	2.797.518	23,98%	1.137.885
Stefnir - Scandinavian Fund	247.660	15,67%	252.061	72.369	29,06%	82.302
Landsbréf - LEQ verðbréfasjóður	330.508	15,28%	356.361	424.859	13,93%	444.669
International Private Equity Fund II	159.025	11,16%	575.329	231.035	11,16%	575.329
Alþjóða Fasteignasjóðurinn	132.639	11,03%	207.165	241.125	11,03%	439.716
Stefnir Íslenski Athafnasjóðurinn I	21.627	10,77%	9.539	10.752	10,77%	9.539
Stefnir - Lausafjársgjóður	1.224.559	3,67%	1.220.889	2.666.179	6,31%	2.646.017
Landsbréf, Veltubrél II	112.847	0,24%	100.000	107.776	0,17%	100.000
ALDA Equity Opportunity Fund	0	0,00%	0	215.364	9,32%	0
	<u>15.918.775</u>		<u>11.058.076</u>	<u>28.198.617</u>		<u>18.610.991</u>
Erlend hlutdeildarskírteini						
Fidelity Funds -European						
Dynamic Growth Fund	1.139.287	0,60%	819.786	942.939	0,70%	819.786
Katla Fund Global Value	5.220.760	20,47%	3.815.654	1.817.694	17,23%	1.345.218
SSgA Pacific Enhanced Equity Fund	1.395.188	16,41%	783.196	1.397.790	10,18%	948.324
Wellington Global Equity Research A	4.392.717	9,92%	3.995.128	3.147.834	10,65%	3.240.035
SSgA North America						
Enhanced Equity Fund	6.335.418	5,65%	3.506.791	7.768.937	6,97%	6.027.610
Artemis MASTER SPV - USD Shares	1.129	5,58%	45.013	1.856	5,58%	45.013
Stryx World Growth USD I	1.713.063	4,90%	1.600.530	1.084.903	3,26%	1.209.478
Montanaro European Smaller						
Companies Fund	1.414.554	1,79%	1.330.399	1.054.249	0,86%	1.201.739
SSgA World IDX EQ-I -EUR	5.191.119	1,25%	4.713.339	1.951.888	0,53%	2.013.561
SSgA World IDX EQ-I -USD	3.727.940	0,90%	3.455.705	1.683.429	0,45%	1.750.270
JPMorgan Liquidity Funds	2.895.466	0,03%	3.050.482	2.777.861	0,03%	2.821.631
Fidelity Funds -						
Inst Emerging Markets Eq USD	901.637	1,05%	764.913	0	0,00%	0
Capital Group New						
Perspective Fund - LUX (USD)	817.127	0,34%	818.185	0	0,00%	0
SSgA Europe						
Enhanced Equity Fund	373.365	0,38%	377.397	322.768	0,40%	377.397
Katla Manager Selection						
- Global Equity EUR	0	0,00%	0	1.946.422	15,65%	1.300.790
Katla Fund - Scandinavian Equities	0	0,00%	0	189.234	15,39%	207.066
Guggenheim Bric ETF	0	0,00%	0	181.521	2,19%	243.382
JPMorgan Sterling Gilt						
Liquidity Fund A	0	0,00%	0	384.022	1,09%	390.741
Arctic Ventures I / Bí-Verðbréf	0	0,00%	0	44	0,40%	14
JP Morgan Liq Funds						
- EUR Liquidity Fund	0	0,00%	0	1.571.741	0,08%	1.795.717
JPMF USD Liquidity Fund	0	0,00%	0	6.193	0,00%	7.115
JPMorgan - USD Treasury Liq. Fund	0	0,00%	0	1.447.833	0,03%	1.675.503
	<u>35.518.770</u>		<u>29.076.519</u>	<u>29.679.158</u>		<u>27.420.390</u>
Samtals hlutdeildarskírteini	<u>51.437.545</u>		<u>40.134.595</u>	<u>57.877.775</u>		<u>46.031.381</u>
Eignarhlutir og sjóðir, samtals	<u>77.653.033</u>		<u>66.016.439</u>	<u>74.524.990</u>		<u>60.632.748</u>

SKÝRINGAR

7.2 Skuldabréf greinast þannig:

Skuldabréf haldið til gjalddaga og útlán greinast þannig:

	31.12.2017	31.12.2016
Skuldabréf með ríkisábyrgð	14.634.608	14.748.029
Veðlán	24.556.088	12.139.483
	<u>39.190.696</u>	<u>26.887.512</u>

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2017
Skuldabréf með ríkisábyrgð	0	0	0	0	14.634.608	14.634.608
Veðlán	12.508.528	1.343.995	2.049.577	0	8.653.988	24.556.088
	<u>12.508.528</u>	<u>1.343.995</u>	<u>2.049.577</u>	<u>0</u>	<u>23.288.596</u>	<u>39.190.696</u>

Skuldabréf á gangvirði greinast þannig:

	31.12.2017	31.12.2016
Skuldabréf með ríkisábyrgð	44.240.732	48.329.286
Skuldabréf með ábyrgð fjármálastofnana	23.749.250	16.572.020
Skuldabréf með ábyrgð sveitarfélaga	669.703	375.748
Önnur skuldabréf	16.695.780	13.648.907
	<u>85.355.465</u>	<u>78.925.961</u>

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2017
Skuldabréf með ríkisábyrgð	20.404.156	4.286.756	12.530.762	152.688	6.866.370	44.240.732
Skuldabréf með ábyrgð fjármálast.	8.381.032	2.407.369	6.716.908	1.870	6.242.071	23.749.250
Skuldabréf með ábyrgð sveitarfélaga	219.635	34.578	189.563	2.151	223.776	669.703
Önnur skuldabréf	8.281.542	1.066.843	1.997.831	17.161	5.332.403	16.695.780
	<u>37.286.365</u>	<u>7.795.546</u>	<u>21.435.064</u>	<u>173.870</u>	<u>18.664.620</u>	<u>85.355.465</u>

7.3 Veitt lán gegn veði í fasteignum greinast þannig:

	31.12.2017	31.12.2016
Sjóðfélagar	24.690.121	12.267.037
Aðrir aðilar	10.222	16.701
Varúðarniðurfærsla	(144.255)	(144.255)
	<u>24.556.088</u>	<u>12.139.483</u>

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2017
Sjóðfélagar	12.572.058	1.344.608	2.053.067	0	8.720.388	24.690.121
Aðrir aðilar	10.222	0	0	0	0	10.222
Varúðarniðurfærsla	(73.752)	(613)	(3.490)	0	(66.400)	(144.255)
	<u>12.508.528</u>	<u>1.343.995</u>	<u>2.049.577</u>	<u>0</u>	<u>8.653.988</u>	<u>24.556.088</u>

7.4 Fjárfestingar greinast þannig eftir matsaðferðum:

Fjárfestingar í árslok 2017	Gangvirði	Útlán	Haldið til		Samtals 31.12.2017	Gangvirði 31.12.2017
			gjaldþaga			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	77.653.033	0	0	0	77.653.033	77.653.033
Skuldabréf	85.355.465	24.556.088	14.634.608	14.634.608	124.546.161	128.220.243
Bundnar bankainnstæður	1.011.873	0	0	0	1.011.873	1.011.873
	164.020.371	24.556.088	14.634.608	14.634.608	203.211.067	206.885.149

Fjárfestingar í árslok 2016	Gangvirði	Útlán	Haldið til		Samtals 31.12.2016	Gangvirði 31.12.2016
			gjaldþaga			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	74.524.990	0	0	0	74.524.990	74.524.990
Skuldabréf	78.925.961	12.139.483	14.748.029	14.748.029	105.813.473	108.097.392
Bundnar bankainnstæður	1.341.796	0	0	0	1.341.796	1.341.796
	154.792.747	12.139.483	14.748.029	14.748.029	181.680.259	183.964.177

Gangvirði skuldabréfa sem haldið er til gjaldþaga í tryggingadeild, var 18.309 milljón kr. í lok ársins, samanborð við 14.635 milljónir kr. sé miðað við upphaflega kaupkröfu eða 3.674 milljónum kr. hærra. Í ársbyrjun var gangvirði skuldabréfa sem haldið er til gjaldþaga í tryggingadeild 2.284 milljónum kr. hærra en ef miðað er við upphaflega kaupkröfu.

7.5 Þrepaskipting gangvirðis

Frjálsi lífeyrissjóðurinn notar eftirfarandi þrepaskiptingu til að ákvarða og greina frá gangvirði fjárfestinga eftir matsaðferð:

1. þrep: Skráð verð á virkum markaði á sambærilegum eignum eða skuldum.
2. þrep: Virðismatsaðferð beitt þar sem allar mikilvægar breytur byggja á markaðsupplýsingum, ýmist beint eða óbeint. Hér flokkast skuldabréf sem metin eru út frá vaxtaferlum á markaði, hlutdeildarskírteini sem metin eru á innlausnarvirði og verðbréf sem metin eru út frá stopulum viðskiptum á milli ótengdra aðila.
3. þrep: Virðismatsaðferð beitt sem felur í sér mikilvægar breytur sem byggja ekki á markaðsupplýsingum. Hér flokkast hlutir og hlutdeildarskírteini í framtaksjóðum sem metnir eru út frá endurskoðuðum ársreikningum og kröfur sem metnar eru út frá væntum innheimtum.

Hálfsárslega er flokkunin yfirfarin til að meta hvort eignir sem reglulega eru metnar til gangvirðis hafi færst milli þrepa. Er þá byggt á uppruna þeirra breyta sem hafa mikil áhrif á gangvirðismat eignanna.

Eignir sem færðar eru á gangvirði greinast þannig eftir þrepum:

	Samtals			Samtals 31.12.2017
	1. þrep	2. þrep	3. þrep	
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	19.555.054	50.909.930	7.188.049	77.653.033
Skuldabréf	67.109.123	13.468.070	4.778.272	85.355.465
Bundnar bankainnstæður	1.011.873	0	0	1.011.873
	87.676.050	64.378.000	11.966.321	164.020.371

	Samtals			Samtals 31.12.2016
	1. þrep	2. þrep	3. þrep	
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	10.198.916	56.910.480	7.415.594	74.524.990
Skuldabréf	61.133.875	12.588.623	5.203.463	78.925.961
Bundnar bankainnstæður	1.341.796	0	0	1.341.796
	72.674.587	69.499.103	12.619.057	154.792.747

SKÝRINGAR

7.5 Þrepaskipting gangvirðis, frh.

Breytingar á eignum í 3. þrepi, færðar á gangvirði.

	2017
Staða í ársbyrjun	12.619.057
Keypt á árinu	4.542.786
Selt á árinu, afborganir og arðgreiðslur	(2.263.410)
Flutt í/úr þrepi 3	(2.793.750)
Hrein gangvirðisbreyting	(138.362)
Staða í árslok	<u>11.966.321</u>

7.6 Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum greinast þannig:

	31.12.2017	31.12.2016
ISK	161.558.807	145.819.141
USD	24.845.898	22.426.795
EUR	13.884.053	10.871.818
JPY	1.395.188	1.397.790
Aðrar myntir	1.527.121	1.164.715
	<u>203.211.067</u>	<u>181.680.259</u>

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga- deild	Samtals 31.12.2017
ISK	72.267.342	11.053.909	25.290.574	281.505	52.665.477	161.558.807
USD	19.094.287	726.786	113.967	22.989	4.887.869	24.845.898
EUR	10.522.743	331.094	744	18.505	3.010.967	13.884.053
JPY	1.395.188	0	0	0	0	1.395.188
Aðrar myntir	1.018.208	63.351	0	4.187	441.375	1.527.121
	<u>104.297.768</u>	<u>12.175.140</u>	<u>25.405.285</u>	<u>327.186</u>	<u>61.005.688</u>	<u>203.211.067</u>

8. KRÖFUR

8.1 Kröfur greinast þannig:

	31.12.2017	31.12.2016
Áætluð óinnheimt iðgjöld	1.099.026	958.844
Áfallnir vextir	9.085	10.722
Útlagður kostnaður og fyrirfram innheimtar tekjur	3.080	9.925
Afborganir skuldabréfa	25.004	11.606
Endurgreidd umsýsluþóknun	43.580	47.876
	<u>1.179.775</u>	<u>1.038.973</u>

SKÝRINGAR

8.1 Kröfur greinast þannig, frh.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2017
Áætluð óinnheimt iðgjöld	0	0	0	0	1.099.026	1.099.026
Áfallnir vextir	3.954	689	1.464	49	2.929	9.085
Útlagður kostnaður og fyrirfram innheimtar tekjur	3.030	8	0	0	42	3.080
Afborganir skuldabréfa	15.408	385	1.488	0	7.723	25.004
Endurgreidd umsýsluþóknun	28.609	2.247	1.303	73	11.348	43.580
	51.001	3.329	4.255	122	1.121.068	1.179.775

9. VIÐSKIPTASKULDIR

9.1 Viðskiptaskuldir greinast þannig:

	31.12.2017	31.12.2016
Ógreidd iðgjöld til ráðstöfunar inn á höfuðstól lána	30.106	34.603
Óbókuð iðgjöld	618.782	564.381
Ógreiddir reikningar	3.896	1.315
Ógreiddur staðgreiðsluskattur	72.523	120.373
Ógr. launatengd gjöld	799	740
Ógreiddur umsýslukostnaður	91.596	89.258
Ógreitt til endurhæfingarsjóðs	29.846	27.388
Ógreidd viðskipti	7.556	84.233
Aðrar skammtímaskuldir	6.757	6.675
	861.861	928.966

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2017
Ógreidd iðgjöld til ráðstöfunar inn á höfuðstól lána.....	20.728	4.335	4.647	396	0	30.106
Ógreiddir reikningar.....	1.601	18	37	1	2.208	3.865
Ógr. launatengd gjöld.....	409	48	99	1	242	799
Ógreiddur umsýslukostnaður.....	46.814	5.544	11.306	150	27.782	91.596
Ógreitt til endurhæfingarsjóðs.....	0	0	0	0	18.368	18.368
Ógreidd viðskipti.....	0	0	0	7.556	0	7.556
Aðrar skammtímaskuldir.....	1.759	373	823	13	2.013	4.981

Sameiginleg deild :

Óbókuð greidd iðgjöld						618.782
Ógreiddir reikningar						31
Starfsendurhæfingarsjóðs						11.478
Ógreiddur staðgreiðsluskattur						72.523
Annað						1.776
	71.311	10.318	16.912	8.117	50.613	861.861

10. ÖNNUR MÁL

10.1 Þátttaka í framtaks- og fasteignasjóðum

Lífeyrissjóðurinn hefur skuldbundið sig til þátttöku í framtaks- og fasteignasjóðum fyrir fjárhæð sem getur numið 16.396 milljónum kr. m.v. myntgengi í lok desember 2017. Sjóðurinn hefur þegar fjárfest fyrir um 73,1% af skuldbindingunum. Eftirstöðvarnar, um 4.414 milljónir kr., koma til greiðslu á næstu þremur til fjórum árum í samræmi við fjárfestingarumfang sjóðanna. Á móti koma endurgreiðslur frá sjóðunum þegar fjárfestingar eru seldar aftur. Um er að ræða sjóði í EUR, USD, GBP og ISK.

10.2 Tryggingafræðileg úttekt

Samkvæmt tryggingafræðilegum útreikningi nam lífeyrisskuldbinding tryggingadeildar Frjálsa lífeyrissjóðsins 132.058 milljónum kr. í árslok 2016 miðað við 3,5% ársvexti og að teknu tilliti til áætlaðs kostnaðar við rekstur sjóðsins. Endurmetin hrein eign deildarinnar í árslok 2016 var 134.564 milljónir kr. eða 2.506 milljónum hærri eða sem nemur 1,9%. Breyting á tryggingafræðilegri stöðu greinist þannig:

Yfirlit um breytingu á tryggingafræðilegri stöðu samtryggingardeildar

Eignir	31.12.2017	31.12.2016
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok 2017	152.415.652	134.564.271
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun 2017	134.564.271	117.043.003
Hækkun endurmetinnar eignar á árinu	17.851.381	17.521.268
Skuldbindingar	31.12.2017	31.12.2016
Skuldbindingar í árslok 2017	149.633.679	132.057.755
Skuldbindingar í ársbyrjun 2017	132.057.755	111.415.900
Hækkun skuldbindinga á árinu	17.575.924	20.641.855
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu	275.457	(3.120.587)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum samtryggingardeildar

	2017	2016
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun 2016	52.151.906	43.870.100
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta	2.906.946	2.487.100
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins	5.923.652	5.526.707
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu	(615.800)	(551.600)
Hækkun/lækkun vegna nýrra lífslíknataflna	0	1.393.900
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga	(1.168.816)	(574.300)
	59.197.888	52.151.907

Af hálfu Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga hafa verið kynntar hugmyndir um að áætlun um lífslíkur fólks í framtíðinni verði grundvöllur við mat á lífeyrisskuldbindingum lífeyrissjóða en ekki lífslíkur út frá reynslu í fortíðinni eins og hefur verið. Breyttar forsendur myndu hækka áfallnar skuldbindingar tryggingadeildar um ca. 18%. Sem mótvægi við hækkun skuldbindinga hafa Landssamtök lífeyrissjóða kynnt hugmyndir um að ellilífeyristökualdur verði hækkaður um 2 mánuði á ári næstu 12 árin og 1 mánuði á ári næstu 12 ár þar á eftir. Þannig yrði ellilífeyristökualdur hækkaður í litlum skrefum um þrjú ár næstu 24 árin. Markmið þessara mótvægisáðgerða væri fyrst og fremst að draga úr hækkun skuldbindinga vegna hækkandi meðalævi. Talið er eðlilegt að samfara hækkun á meðalævi hækki ellilífeyristökualdur þannig að greiðslutími ellilífeyris verði svipaður að lengd hjá öllum árgöngum.

11. ÁHÆTTUÞÆTTIR Í STARFSEMI OG ÁHÆTTUSTÝRING

11.1 Áhættustýring

Áhætta í starfsemi lífeyrissjóðsins er skilgreind, sem hætta á fjárhagslegu tapi sem leiðir af atburði. Áhætta nær til atvika sem lúta að eignum, skuldbindingum og daglegum rekstri sjóðsins. Hlutverk stjórnar lífeyrissjóðsins er meðal annars að móta eftirlitskerfi sem gerir sjóðnum kleift að greina, vakta, meta og stýra áhættu í starfsemi sjóðsins. Í samræmi við lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglugerð nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða hefur stjórn sjóðsins sett fram stefnu um áhættu í starfsemi lífeyrissjóðsins sem hún er reiðubúin að taka í samræmi við markmið og framtíðarsýn sjóðsins. Sjóðurinn hefur jafnframt sett sér áhættustýringarstefnu þar sem fram kemur hvernig lífeyrissjóðurinn ætlar sér að stýra áhættuþáttum í daglegum rekstri sjóðsins.

Hér verður greint frá helstu áhættuþáttum sem felast í starfsemi sjóðsins.

11.2 Lífeyrstryggingaáhætta tryggingadeildar

Lífeyrstryggingaáhætta er hætta á að lífeyrissjóður vanmeti lífeyrisskuldbindingar sínar vegna vanmats eða óvissu tengdum lýðfræðilegum þáttum, svo sem forsendum um dánar- og örorkutiðni auk forsendna um vexti og verðbólgu. Árlega skal stjórn sjóðsins láta fara fram athugun á tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins í samræmi við 39. gr. laga nr. 129/1997. Tryggingafræðileg athugun felur í sér samanburð á hreinni eign til greiðslu lífeyris ásamt núvirði framtíðar iðgjalda og núvirði væntanlegs lífeyris vegna þegar greiddra iðgjalda og framtíðariðgjalda. Leiði tryggingafræðileg athugun í ljós að meiri en 10% munur er á milli eignarliða og lífeyrisskuldbindinga er sjóðnum skylt að gera nauðsynlegar breytingar á samþykktum sjóðsins. Hið sama gildir ef munur helst meiri en 5% samfelt í fimm ár. Áhættan er mæld með álagsprófi þar sem metin eru áhrif ýmissa sviðsmynda á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins. Sjóðurinn stýrir lífeyrstryggingaráhættu með fjárfestingar- og áhættustýringarstefnu sem settar eru með það markmið að sjóðurinn nái markmiði sínu að geta staðið við lífeyrisskuldbindingar sínar. Áhættustýring hefur eftirlit með hlítinu við fjárfestingarstefnu og greinir stjórn reglulega frá mælingum á helstu áhættuþáttum sem geta haft áhrif á getu sjóðsins til að standa við skuldbindingar sínar með skýrslugjöf.

	31.12.2017	31.12.2016
Núvirðisvextir í tryggingafræðilegri úttekt lækkaðir um 0,5%	-10,56%	-10,90%
Líftöflur hliðrast um 2 ár	-8,58%	-8,57%
Örorkulíkur auknar um 10%	-1,97%	-2,07%
VNV hækkun ársins aukin um 0,5%	-0,09%	-0,09%
GVT lækkar um 10%	-0,65%	-0,48%
Fasteignaveðtryggð skuldabréf lækka um 10%	-0,58%	-0,31%
Innlend/erlend markaðsskuldbréf lækka um 10%	-2,32%	-2,65%
Erlend hlutabréf lækka um 10%	-0,38%	-0,21%
Innlend hlutabréf lækka um 10%	-0,74%	-0,80%

11.3 Áhætta tengd eigna- og skuldbindingajöfnuði

Hættan á að eignir mæti ekki skuldbindingum til lengri tíma, sem má til að mynda rekja til óhagstæðra markaðsbreytinga sem hafa önnur áhrif á eignir en skuldbindingar. Slíkt misvægi getur myndast þar sem lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru að fullu verðtryggðar en eignir einungis að hluta. Verðbólguáhætta sjóðsins er mæld með álagsprófi sem segir til um áhrif fyrirfram skilgreindrar verðbólgu á heildareignir sjóðsins. Sjóðurinn stýrir verðbólguáhættu með því að breyta vægi verðtryggðra eigna af heildareignum. Stjórn sjóðsins hefur sett fjárfestingarstefnu þar sem fram kemur viðmið um verðtryggingarhlutfall skuldabréfasafns sjóðsins. Áhættustýring greinir stjórn reglulega frá mælingum á verðbólguáhætta með skýrslugjöf.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
31.12.2017					
10% hækkun vísitölu neysluverðs.....	4,38%	6,72%	8,40%	4,22%	6,47%
31.12.2016					
10% hækkun vísitölu neysluverðs.....	4,32%	5,93%	7,87%	4,72%	6,12%

11.4 Markaðsáhætta

Fjárhagsleg áhætta er hættan á fjárhagslegu tapi eða óhagstæðum breytingum á fjárhagslegri stöðu sem stafa beint eða óbeint af sveiflum á virði eigna. Fjárhagsleg áhætta er sundurgreind í vaxta- og endurfjármögnunaráhættu, hlutabréfaáhættu, uppgreiðsluáhættu og gjaldmiðlaáhættu.

a) Vaxta og endurfjármögnunaráhætta

Vaxtaáhætta er hættan á að breytingar á vöxtum og lögun vaxtaferilsins leiði til lækkunar á virði skuldabréfa og að ekki verði hægt að fjárfesta í skuldabréfum á jafn hárrí ávöxtunarkröfu í framhaldinu. Áhættan er mæld með álagsprófi sem segir til um áhrif fyrirfram skilgreindrar hækkunar ávöxtunarkröfu á heildareignir sjóðsins. Sjóðurinn stýrir vaxtaáhættu með því að breyta meðallíftíma skuldabréfasafns sjóðsins – en meðallíftími er mælikvarði á næmni skuldabréfa fyrir breytingum á ávöxtunarkröfu – og með því að breyta vægi skuldabréfasafnsins af heildareignum sjóðsins. Stjórn sjóðsins hefur sett fjárfestingarstefnu þar sem fram kemur viðmið um meðallíftíma skuldabréfasafns og takmarkanir á vægi eignaflokka, þar með talið skuldabréfa. Áhættustýring hefur eftirlit með hlítingu við fjárfestingarstefnu og greinir stjórn reglulega frá mælingum á vaxtaáhættu og árangri við hlítingu við fjárfestingarstefnu með skýrslugjöf.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
31.12.2017					
100 pt. hækkun verðtryggðra vaxta.....	-3,06%	-4,33%	-3,23%	-3,08%	-5,17%
200 pt. hækkun óverðtryggðra vaxta.....	-0,16%	-0,31%	-0,43%	-0,17%	-0,10%
31.12.2016					
100 pt. hækkun verðtryggðra vaxta.....	-3,28%	-4,54%	-3,36%	-3,26%	-5,44%
200 pt. hækkun óverðtryggðra vaxta.....	-0,22%	-0,53%	-0,55%	-0,26%	-0,15%

b) Hlutabréfaáhætta

Markaðsáhætta er hættan á fjárhagslegu tapi vegna lækkunar á hlutabréfum, þar með talið hlutabréfaeign í gegnum sjóði um sameiginlega fjárfestingu. Áhættan er mæld með álagsprófum sem segja til um áhrif fyrirfram skilgreindrar lækkunar hlutabréfa á heildareignir sjóðsins. Sjóðurinn stýrir markaðsáhættu með því að breyta vægi hlutabréfa af heildareignum sjóðsins. Stjórn sjóðsins hefur sett fjárfestingarstefnu þar sem takmarkanir eru settar á vægi eignaflokka, þar með talið hlutabréfa og sjóða um sameiginlega fjárfestingu. Áhættustýring hefur eftirlit með hlítingu við fjárfestingarstefnu og greinir stjórn reglulega frá mælingum á markaðsáhættu og árangri við hlítingu við fjárfestingarstefnu með skýrslugjöf.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
31.12.2017					
30% lækkun innlendra hlutabréfa.....	-5,44%	-3,04%	-0,11%	-6,97%	-4,82%
20% lækkun erlendra hlutabréfa.....	-5,12%	-1,08%	-	2,23%	-1,81%
31.12.2016					
30% lækkun innlendra hlutabréfa.....	-6,18%	-3,89%	-0,20%	-10,18%	-5,43%
20% lækkun erlendra hlutabréfa.....	-4,40%	-0,89%	-	-0,61%	-1,09%

c) Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er hættan á að breytingar á gengi gjaldmiðla (styrking ISK gagnvart erlendum gjaldmiðlum) rýri verðmæti erlendra eigna sjóðsins mælt í íslenskum krónum. Styrking krónunnar gæti því skapað misvægi á milli eigna og skuldbindinga sjóðsins þar sem líffeyrisskuldbindingar hans eru í íslenskum krónum. Gjalddeyrissáhætta sjóðsins er mæld með eins mánaðar fé í húfi miðað við 99,5% öryggisbil. Mælikvarðinn segir til um hversu mikið getur tapast á einum mánuði vegna gjaldmiðlahreyfinga, þannig að einungis 0,5% líkur eru á að tapið verð meira. Sjóðurinn stýrir áhættunni með því að breyta hlutfalli erlendra eigna af heildareignum. Stjórn sjóðsins hefur sett fjárfestingarstefnu þar sem fram koma takmarkanir á vægi eigna í erlendum gjaldmiðlum. Áhættustýring hefur eftirlit með hlítinu við fjárfestingarstefnu og greinir stjórn reglulega frá mælingum á gjaldmiðlaáhættu og árangri við hlítinu við fjárfestingarstefnu með skýrslugjöf.

31.12.2017	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
1 mán. fé í húfi m.v. við 99,5% öryggisbil.....	-1,65%	-0,56%	-0,03%	-1,03%	-0,74%
31.12.2016	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
1 mán. fé í húfi m.v. við 99,5% öryggisbil.....	-1,56%	-0,48%	-0,05%	-0,22%	-0,54%

11.5 Mótaðilaáhætta

Mótaðilaáhætta er hættan á fjárhagslegu tapi sökum þess að mótaðili uppfyllir ekki skuldbindingar sínar. Áhættan ræðst bæði af líkum á greiðslufalli og áætluðum endurheimtum ef til greiðslufalls kemur. Mótaðilaáhætta er mæld með því að sundurgreina skuldabréfasafn sjóðsins eftir tegund útgefanda. Sjóðurinn stýrir útlánaáhættu með takmörkunum á vægi skuldabréfa eftir tegund útgefanda ásamt takmörkunum á vægi stakra útgefanda og tengdra aðila af heildareignum sjóðsins, sem tilgreind eru í fjárfestingarstefnu sjóðsins. Áhættustýring hefur eftirlit með hlítinu við fjárfestingarstefnu og greinir stjórn reglulega frá mælingum á mótaðilaáhættu og árangri við hlítinu við fjárfestingarstefnu með skýrslugjöf.

31.12.2017	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
Ríki	41,0%	46,9%	53,4%	87,8%	51,2%
Fjármálafyrirtæki	16,7%	26,3%	28,5%	1,1%	14,9%
þar af sértryggð skuldabréf	12,9%	23,7%	26,3%	1,1%	12,9%
Sveitarfélög	0,4%	0,4%	0,8%	1,2%	0,5%
Fyrirtæki	16,8%	11,7%	8,6%	9,9%	12,7%
Sjóðfélagalán	25,1%	14,7%	8,7%	0,0%	20,6%
31.12.2016	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
Ríki	55,3%	61,8%	68,1%	92,9%	60,0%
Fjármálafyrirtæki	9,2%	25,2%	22,7%	2,3%	14,3%
þar af sértryggð skuldabréf	7,8%	21,6%	19,6%	2,3%	11,3%
Sveitarfélög	0,3%	0,3%	0,3%	0,0%	0,5%
Fyrirtæki	17,3%	12,2%	7,9%	4,8%	13,9%
Sjóðfélagalán	17,8%	0,6%	1,0%	0,0%	11,4%

11.6 Samþjöppunaráhætta

Samþjöppunaráhætta er hætta á auknu fjárhagslegu tapi vegna of mikillar samþjöppunar eigna. Sjóðurinn gætir þess að eignir hans séu nægilega fjölbreyttar til að komið sé í veg fyrir samþjöppun og uppsöfnun áhættu í eignasafninu, m.a. með því að gæta að fylgni áhættu einstakra eigna og eignaflokka.

Tafla 1 inniheldur 10 stærstu mótaðila Frjálsa lífeyrissjóðsins í lok árs 2017 og til samanburðar sýnir Tafla 2 stöðuna í lok árs 2016. Aðilar, sem teljast til sömu samstæðu eða tilheyra hópi tengdra viðskiptavina skv. lögum um lífeyrissjóði, teljast einn aðili.

Mótaðili	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Tr. deild	Samtals
Íbúðalánasjóður	18,0%	28,8%	32,3%	29,8%	34,2%	25,5%
Sjóðfélagalán	11,8%	10,6%	7,9%		13,2%	11,7%
Arion banki hf.	8,2%	12,2%	14,4%	14,6%	7,4%	8,9%
State Street Global Advisors Fr.[1]	12,5%	2,7%		6,1%	4,8%	8,0%
Seðlabanki Íslands	3,9%	7,9%	15,6%	11,7%	2,7%	5,2%
Íslandsbanki hf.	2,9%	8,8%	8,0%	1,8%	4,1%	4,3%
Landsbankinn hf.	2,6%	3,7%	8,3%	0,4%	2,4%	3,3%
Marel hf.	3,0%	1,6%		7,0%	2,9%	2,5%
Katla Fund	3,8%	0,9%		0,9%	1,5%	2,5%
Reitir fasteignafélag hf.	2,8%	2,3%	1,2%	3,8%	2,4%	2,4%

Tafla 1 10 stærstu mótaðilar Frjálsa lífeyrissjóðsins í loka árs 2017, horft í gegnum helstu innlenda verðbréfa- og fjárfestingasjóði.

Mótaðili	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Tr. deild	Samtals
Íbúðalánasjóður	24,0%	34,9%	39,4%	37,1%	37,2%	30,5%
Arion banki hf.	5,7%	11,9%	14,6%	6,1%	7,9%	7,8%
State Street Global Advisors Fr.[1]	12,5%	1,2%	0,0%	0,6%	1,6%	7,0%
Sjóðfélagalán	8,2%	0,4%	0,8%	0,0%	7,3%	6,6%
Seðlabanki Íslands	4,4%	10,9%	18,3%	13,1%	4,1%	6,3%
Íslandsbanki hf.	1,1%	7,6%	9,7%	1,0%	3,8%	3,3%
JP Morgan Investment Mgmt. Ltd.[1]	4,3%	3,2%	0,1%	2,4%	3,0%	3,3%
Icelandair Group hf.	3,8%	2,4%	0,2%	9,1%	3,7%	3,2%
Landsvirkjun	2,8%	3,0%	3,8%	0,0%	2,7%	2,9%
Landsbankinn hf.	2,0%	3,8%	4,6%	0,3%	3,2%	2,8%

Tafla 2 10 stærstu mótaðilar Frjálsa lífeyrissjóðsins í loka árs 2016, horft í gegnum helstu innlenda verðbréfa- og fjárfestingasjóði

[1] Erlend sjóðastýringarfyrtæki, sem starfrækja sjóði, sem Frjálsi lífeyrissjóðurinn fjárfestir í. Í hverjum sjóði eru ótal undirliggjandi eignir.

Stærsti hluti af mótaðilaáhættu Íslandsbanka og Landsbanka eru í gegnum sértryggð skuldabréf, en sjóðurinn á einnig hluti í fagsfjárfestingasjóðum, sem tengjast Landsbankanum. Sjóðurinn á bæði skuldabréf og hlutabréf á Reiti fasteignafélag, um 57% skuldabréf og 43% hlutabréf m.v. samtölu allra leiða í lok árs 2017.

Mótaðilaáhætta tengd Arion banka, þegar horft er í gegnum verðbréfa- og fjárfestingasjóði, er fyrst og fremst í gegnum innlán, sértryggð skuldabréf og hlutdeildarskírteini annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu, en þar er um að ræða framtakssjóði sem tengjast Arion banka.

SKÝRINGAR

11.6 Samþjöppunaráhætta, frh.

Eignaflokkur	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Tr. deild	Samtals
Innlán	3,2%	4,8%	5,9%	13,2%	2,8%	3,5%
Sértryggð skuldabréf	1,2%	5,2%	7,0%		1,7%	2,3%
Hlutdeildarskírteini og hlutir annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu	2,3%	1,3%	0,4%	0,7%	1,5%	1,8%
Skuldabréf og víxlar lánastofnana, að undanskildum víkjandi skuldabréfum	1,4%	1,1%	1,2%	0,7%	1,4%	1,3%
Aðrir fjármálagerningar, þó ekki afleiður	0,1%	0,0%			0,0%	0,0%
Hlutabréf félaga	0,0%	0,0%		0,0%	0,0%	0,0%
Samtals:	8,2%	12,2%	14,4%	14,6%	7,4%	8,9%

Tafla 3 Skipting mótaðilaáhhættu Arion banka miðað við árslok 2017

Eignaflokkur	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Tr. deild	Samtals
Innlán	0,9%	3,9%	8,2%	3,8%	2,8%	2,5%
Sértryggð skuldabréf	1,6%	2,8%	2,8%	1,4%	2,2%	2,0%
Hlutdeildarskírteini og hlutir annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu	2,5%	1,4%	0,3%	0,9%	1,6%	1,9%
Skuldabréf og víxlar lánastofnana, að undanskildum víkjandi skuldabréfum	0,7%	3,7%	3,3%		1,4%	1,4%
Aðrir fjármálagerningar, þó ekki afleiður	0,1%	0,0%			0,0%	0,0%
Hlutabréf félaga	0,0%	0,0%		0,0%	0,0%	0,0%
Afleiður	0,0%	0,0%		0,0%	0,0%	0,0%
Samtals:	5,7%	11,9%	14,6%	6,1%	7,9%	7,8%

Tafla 4 Skipting mótaðilaáhhættu Arion banka miðað við árslok 2016

11.5 Lausafjárahætta

Lausafjárahætta er hættan á að sjóðurinn hafi ekki yfir nægu lausu fé að ráða til að standa undir skuldbindingum sínum eða þurfi að selja eignir á óviðunandi verði þegar þær gjaldfalla, t.d. lífeyrisgreiðslur, uppgjör verðbréfavíðskipta, greiðslur vegna reksturs á sjóðnum og flutningar á séreignarsparnaði. Áhættan er mæld með því að flokka eignir sjóðsins eftir seljanleika. Greint er á milli þriggja flokka seljanleika: 1) eignir með viðskiptavakt eða regluleg viðskipti og sjóðir með innlausnarskyldu, 2) aðrar skráðar eignir og 3) óskráðar eignir og sjóðir án innlausnarskyldu. Sjóðurinn stýrir lausafjárahættu með því að greina vænt greiðslufæði og gæta þess að varðveita nægjanlegt fjármagn í auðseljanlegum eignum svo sjóðurinn geti staðið við skuldbindingar sínar. Áhættustýring greinir stjórn reglulega frá mælingum á lausafjárahættu með skýrslugjöf.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi áhætta	Trygginga-deild
31.12.2017					
Flokkur 1.....	69,2%	69,8%	71,8%	90,6%	70,0%
Flokkur 2.....	9,9%	11,7%	11,4%	3,7%	9,6%
Flokkur 3.....	20,2%	18,5%	16,8%	4,9%	20,2%
31.12.2016					
Flokkur 1.....	73,2%	77,0%	76,9%	91,4%	70,9%
Flokkur 2.....	10,7%	13,7%	12,6%	4,6%	13,1%
Flokkur 3.....	16,1%	9,3%	10,5%	4,0%	16,0%

11.6 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta er hættan á fjárhagslegu tapi vegna ófullnægjandi innri kerfa, stefnu eða verkferla, háttsemi starfsmanna eða ytri þátta. Sjóðurinn stýrir rekstraráhættu með virku innra eftirliti sem er hluti af daglegri starfsemi sjóðsins. Innra eftirlit samanstendur meðal annars af skjalfestum verkferlum, aðskilnaði starfa, ábyrgðum og heimildum starfsmanna ásamt öðrum innri reglum. Sjóðurinn framkvæmir árlega mat þar sem áhættuþættir sem snúa að rekstri sjóðsins eru kortlagðir á skipulegan hátt, möguleg áhrif þeirra greind og virkni stýringa metin. Í framhaldinu er ákveðið hvort grípa eigi til aðgerða til þess að bæta stýringar áhættuþátta. Meðal þeirra rekstraráhættuþátta sem litið er til eru eftirfarandi:

- **Starfsmannaáhætta:** Hætta á að uppsagnir eða veikindi starfsmanna leiði til rekstrarerfiðleika og/eða fjárhagslegs taps.
- **Hætta á sviksemi:** Hætta á að sviksemi starfsmanna rekstraraðila eða utanaðkomandi aðila leiði til fjárhagslegs taps.
- **Orðsporsáhætta:** Hætta á að hnekkir á orðspori sjóðsins leiði til fjárhagslegs taps.
- **Upplýsingatækniáhætta og öryggismál:** Áhætta sem getur falist í röngum og/eða ófullnægjandi upplýsingum, tiltækileika upplýsinganna, rangri úrvinnslu þeirra, aðgangsheimildum og öðrum öryggismálum.
- **Lög og reglur:** Hætta á að sjóðurinn starfi ekki í samræmi við lög og reglur, og/eða að lagabreytingar eða túlkun laga leiði til fjárhagslegs taps eða verði sjóðnum íþyngjandi á annan hátt.
- **Áhætta vegna útvistunar:** Áhætta sem felst í útvistunarsamningur, þ.m.t. hagsmunaárekstrar sem skapast getur milli sjóðsins og útvistunaraðilans.
- **Upplýsingaáhætta:** Hætta á að upplýsingar sem sjóðurinn lætur frá sér gefi villandi mynd eða leiði til ákvarðanatöku sjóðfélaga á röngum forsendum.
- **Verkferlar og framkvæmd:** Hætta á að mistök starfsmanna, ófullnægjandi verkferlar eða því að verkferlum sé ekki fylgt leiði til fjárhagslegs taps fyrir sjóðinn.

DEILDASKIPT YFIRLIT - YFIRLIT UM BREYTINGU Á HREINNI EIGN TIL GREIÐSLU LÍFEYRIS ÁRIÐ 2017

	Skýr.	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Sameiginleg deild	Samtals 2017	Samtals 2016
Iðgjöld	2.4;3								
Iðgjöld sjóðfélaga		2.487.333	415.958	664.125	40.299	2.005.522	0	5.613.237	4.879.461
Iðgjöld launagreiðenda		4.619.506	689.092	1.324.202	72.300	4.189.829	0	10.894.929	8.864.974
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(1.517.428)	506.154	1.002.032	(9.144)	(17.165)	0	(35.551)	100.354
		<u>5.589.411</u>	<u>1.611.204</u>	<u>2.990.359</u>	<u>103.455</u>	<u>6.178.186</u>	<u>0</u>	<u>16.472.615</u>	<u>13.844.789</u>
Sérstök aukaframlög		0	0	0	0	159.693	0	159.693	165.835
		<u>5.589.411</u>	<u>1.611.204</u>	<u>2.990.359</u>	<u>103.455</u>	<u>6.337.879</u>	<u>0</u>	<u>16.632.308</u>	<u>14.010.624</u>
Lífeyrir	2.5;4								
Heildarfjárhæð lífeyris	4.1	(1.232.898)	(252.506)	(831.967)	(84)	(615.796)	0	(2.933.251)	(2.815.295)
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	4.2	0	0	0	0	(105.554)	0	(105.554)	(95.595)
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	4.3	0	0	0	0	(6.080)	0	(6.080)	(5.451)
Útgreiðsla séreignarsparnaðar skv. br.b.ákvæði	4.4	0	0	0	0	0	0	0	(6.600)
Víðbótariðgjöldum ráðstafað inn á höfuðstól lána til öflunar íbúðarhúsnæðis	4.5	(513.138)	(105.805)	(101.991)	(11.159)	0	0	(732.093)	(738.744)
		<u>(1.746.036)</u>	<u>(358.311)</u>	<u>(933.958)</u>	<u>(11.243)</u>	<u>(727.430)</u>	<u>0</u>	<u>(3.776.978)</u>	<u>(3.661.685)</u>
Hreinar fjárfestingartekjur	2.6;5								
Hreinar tekjur (gjöld) af eignarhl. í félögum og sjóðum	5.1-2	3.825.840	116.830	82.265	2.621	437.682	0	4.465.238	(3.335.784)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5.3-4	3.468.109	639.576	1.517.652	14.259	2.414.677	0	8.054.273	4.358.728
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		0	0	39.723	0	1.440	0	41.163	113.696
Aðrar fjárfestingartekjur:									
Vaxtatekjur af handbæru fé		18.755	20.707	23.206	993	85.294	0	148.955	415.231
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum		0	0	0	0	27.985	0	27.985	26.422
Ýmsar fjárfestingartekjur		473	1.307	4	258	7.109	0	9.151	36.692
Fjárfestingargjöld	5.5-6	(136.032)	(16.622)	(36.121)	(598)	(84.414)	0	(273.787)	(270.710)
		<u>7.177.145</u>	<u>761.798</u>	<u>1.626.729</u>	<u>17.533</u>	<u>2.889.773</u>	<u>0</u>	<u>12.472.978</u>	<u>1.344.275</u>
Rekstrarkostnaður	2.8;6								
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		(193.379)	(22.040)	(45.542)	(578)	(119.170)	0	(380.709)	(367.750)
Hækkun á hreinni eign á árinu		10.827.141	1.992.651	3.637.588	109.167	8.381.052	0	24.947.599	11.325.464
Hrein eign frá fyrra ári		<u>96.720.648</u>	<u>10.747.660</u>	<u>22.334.998</u>	<u>260.403</u>	<u>55.481.679</u>	<u>0</u>	<u>185.545.388</u>	<u>174.219.924</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>107.547.789</u>	<u>12.740.311</u>	<u>25.972.586</u>	<u>369.570</u>	<u>63.862.731</u>	<u>0</u>	<u>210.492.987</u>	<u>185.545.388</u>

DEILDASKIPT YFIRLIT - EFNAHAGSREIKNINGUR 31. DESEMBER 2017

	Skýr.	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Sameiginleg deild	Samtals 31.12.2017	Samtals 31.12.2016
Eignir									
Fjárfestingar	2.8;7								
Eignarhlutar í félögum og sjóðum	7.1	54.502.875	3.035.599	949.717	153.316	19.011.526	0	77.653.033	74.524.990
Skuldabréf	7.2-3	49.794.893	9.139.541	23.484.641	173.870	41.953.216	0	124.546.161	105.813.473
Bundnar bankainnstæður	2.8 e)	0	0	970.927	0	40.946	0	1.011.873	1.341.796
		<u>104.297.768</u>	<u>12.175.140</u>	<u>25.405.285</u>	<u>327.186</u>	<u>61.005.688</u>	<u>0</u>	<u>203.211.067</u>	<u>181.680.259</u>
Kröfur	2.9;8								
Kröfur á launagreiðendur		0	0	0	0	1.099.026	0	1.099.026	958.844
Fyrirframgreiddur kostnaður og áunnar tekjur		31.869	2.359	1.431	82	11.681	0	47.422	68.523
Aðrar kröfur		18.890	970	2.824	40	10.361	242	33.327	11.606
	8.1	<u>50.759</u>	<u>3.329</u>	<u>4.255</u>	<u>122</u>	<u>1.121.068</u>	<u>242</u>	<u>1.179.775</u>	<u>1.038.973</u>
Handbært fé									
Handbært fé	2.10	<u>3.270.573</u>	<u>572.160</u>	<u>579.958</u>	<u>50.379</u>	<u>1.786.588</u>	<u>704.348</u>	<u>6.964.006</u>	<u>3.755.122</u>
Eignir samtals		<u>107.619.100</u>	<u>12.750.629</u>	<u>25.989.498</u>	<u>377.687</u>	<u>63.913.344</u>	<u>704.590</u>	<u>211.354.848</u>	<u>186.474.354</u>
Skuldir									
Viðskiptaskuldir	2.11;9								
Áfallinn kostn. og fyrirframinnheimtar tekjur		(69.552)	(9.946)	(16.088)	(548)	(48.602)	(702.812)	(847.548)	(838.058)
Aðrar skuldir		(1.759)	(372)	(824)	(7.569)	(2.011)	(1.778)	(14.313)	(90.908)
	9.1	<u>(71.311)</u>	<u>(10.318)</u>	<u>(16.912)</u>	<u>(8.117)</u>	<u>(50.613)</u>	<u>(704.590)</u>	<u>(861.861)</u>	<u>(928.966)</u>
Skuldir samtals		<u>(71.311)</u>	<u>(10.318)</u>	<u>(16.912)</u>	<u>(8.117)</u>	<u>(50.613)</u>	<u>(704.590)</u>	<u>(861.861)</u>	<u>(928.966)</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>107.547.789</u>	<u>12.740.311</u>	<u>25.972.586</u>	<u>369.570</u>	<u>63.862.731</u>	<u>0</u>	<u>210.492.987</u>	<u>185.545.388</u>

DEILDASKIPT YFIRLIT - YFIRLIT UM SJÓÐSTREYMI ÁRIÐ 2017

	Skýr.	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Sameiginleg deild	Samtals 2017	Samtals 2016
Inngreiðslur									
Iðgjöld	3	5.584.653	1.611.301	2.990.567	103.426	6.198.116	54.049	16.542.112	14.143.418
Innb. vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum		50.646	13.457	23.852	701	57.548	0	146.204	464.072
Aðrar inngreiðslur		20.396	736	37.539	247	32.747	0	91.665	166.899
		<u>5.655.695</u>	<u>1.625.494</u>	<u>3.051.958</u>	<u>104.374</u>	<u>6.288.411</u>	<u>54.049</u>	<u>16.779.981</u>	<u>14.774.389</u>
Útgreiðslur									
Lífeyrir	4	1.746.039	358.313	933.956	11.240	725.904	46.917	3.822.369	3.605.923
Rekstrarkostnaður	6	182.205	20.992	44.585	514	115.340	(681)	362.955	354.319
Aðrar útgreiðslur		192.138	22.753	89.067	546	100.801	0	405.305	354.302
		<u>2.120.382</u>	<u>402.058</u>	<u>1.067.608</u>	<u>12.300</u>	<u>942.045</u>	<u>46.236</u>	<u>4.590.629</u>	<u>4.314.544</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga		3.535.313	1.223.436	1.984.350	92.074	5.346.366	7.813	12.189.352	10.459.845
Fjárfestingarhreyfingar									
Innb. tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum		365.020	24.171	9.487	1.122	147.389	0	547.189	1.773.769
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum		(20.067.279)	(2.417.145)	(1.929.518)	(168.277)	(12.629.888)	0	(37.212.107)	(24.316.365)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum		21.102.733	2.696.637	3.023.471	135.064	10.967.533	0	37.925.438	12.731.032
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa		4.567.422	899.991	2.055.574	12.411	3.413.261	0	10.948.659	7.074.458
Keypt skuldabréf		(13.875.028)	(3.580.141)	(9.122.506)	(57.424)	(10.685.976)	0	(37.321.075)	(35.610.855)
Seld skuldabréf		7.010.030	1.318.940	3.784.028	25.197	3.660.513	0	15.798.708	14.818.163
Ný bundin innlán		0	0	316.419	0	13.504	0	329.923	2.296.609
		<u>(897.102)</u>	<u>(1.057.547)</u>	<u>(1.863.045)</u>	<u>(51.907)</u>	<u>(5.113.664)</u>	<u>0</u>	<u>(8.983.265)</u>	<u>(21.233.190)</u>
(Lækkun)/hækkun á handbæru fé		2.638.211	165.889	121.305	40.167	232.702	7.813	3.206.087	(10.773.345)
Gengismunur af handbæru fé		(31.857)	7.250	(641)	292	27.753	0	2.797	(48.829)
Handbært fé í ársbyrjun		664.219	399.021	459.294	9.920	1.526.133	696.535	3.755.122	14.577.296
		<u>3.270.573</u>	<u>572.160</u>	<u>579.958</u>	<u>50.379</u>	<u>1.786.588</u>	<u>704.348</u>	<u>6.964.006</u>	<u>3.755.122</u>

KENNITÖLUR FRJÁLSA LÍFEYRISSJÓÐSINS

	2017	2016	2015	2014	2013
Fjöldi					
Meðalfjöldi greiðandi sjóðfélaga	18.307	16.633	15.922	14.936	14.610
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	56.590	53.949	51.334	48.368	46.811
Fjöldi lífeyrisþega	3.479	3.225	2.798	2.359	2.154
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignarsparnaðar.....	0	4	107	903	734
Meðalfjöldi lífeyrisþega	2.479	2.171	1.920	1.627	1.711
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	73,6%	76,0%	78,2%	81,1%	83,0%
Barnalífeyrir.....	0,8%	0,7%	0,9%	0,8%	0,6%
Makalífeyrir.....	1,5%	1,1%	1,6%	1,4%	1,4%
Örorkulífeyrir.....	11,3%	10,6%	12,2%	11,3%	9,4%
Annar lífeyrir.....	12,8%	11,6%	7,1%	5,4%	5,6%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjárhæðir á föstu verðlagi					
Iðgjöld alls.....	16.632	14.254	13.877	10.651	9.626
Lífeyrir alls.....	3.777	3.725	3.413	3.580	2.708
Hreinar fjárfestingartekjur.....	12.473	1.368	18.863	8.330	9.705
Skrifstofu og stjórnunarkostnaður.....	381	374	329	299	279
Hækkun/lækkun á hreinni eign	<u>24.948</u>	<u>11.522</u>	<u>28.998</u>	<u>15.103</u>	<u>16.344</u>
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	22,7%	26,1%	24,6%	33,6%	28,1%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum.....	2,3%	2,6%	2,4%	2,8%	2,9%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	6,3%	0,7%	11,3%	5,6%	7,3%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna.....	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

KENNITÖLUR FRJÁLSA 1

	2017	2016	2015	2014	2013
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	6,9%	(1,3%)	13,2%	6,8%	7,7%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára.....	6,5%	8,0%	10,2%	9,2%	10,9%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 10 ára.....	7,4%	6,9%	8,8%	9,0%	9,7%
Hrein raunávöxtun.....	5,0%	(3,3%)	11,0%	5,7%	3,9%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	4,4%	5,2%	6,7%	5,6%	5,7%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	2,5%	1,7%	3,0%	3,0%	3,4%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, skráð.....	38,3%	46,0%	48,7%	44,4%	49,6%
Skuldabréf, skráð.....	33,6%	31,8%	36,3%	39,1%	40,9%
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, óskráð.....	13,9%	8,2%	9,2%	11,7%	6,1%
Skuldabréf, óskráð.....	14,2%	14,0%	5,8%	4,7%	3,3%
Fjárfestingar í íbúðarhúsnæði.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	69,3%	70,3%	70,5%	69,5%	68,9%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	30,7%	29,7%	29,5%	30,5%	31,1%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjöldi					
Meðalfjöldi greiðandi sjóðfélaga	12.480	11.203	10.604	9.526	9.360
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	45.914	43.947	41.978	39.659	38.750
Fjöldi lífeyrisþega	1.184	1.204	1.048	781	748
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignarsparnaðar.....	0	4	90	703	591
Meðalfjöldi lífeyrisþega	596	534	468	411	498
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	81,0%	83,4%	87,6%	88,5%	92,3%
Barnalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Makalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Örorkulífeyrir.....	0,5%	0,3%	1,4%	1,1%	0,7%
Annar lífeyrir.....	18,5%	16,3%	11,0%	10,4%	7,0%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjárhæðir á föstu verðlagi					
Iðgjöld alls.....	5.589	4.644	5.497	4.235	4.122
Lífeyrir alls.....	1.746	1.950	1.711	1.773	1.263
Hreinar fjárfestingartekjur.....	7.177	(1.043)	11.527	5.423	5.587
Skrifstofu og stjórnunarkostnaður.....	193	197	177	160	152
Hækkun/lækkun á hreinni eign	<u>10.827</u>	<u>1.455</u>	<u>15.135</u>	<u>7.726</u>	<u>8.294</u>
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	31,2%	42,0%	31,1%	41,9%	30,6%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum.....	3,5%	4,2%	3,2%	3,8%	3,7%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	7,0%	(1,1%)	12,5%	6,6%	7,5%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna.....	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

KENNIÖLUR FRJÁLSA 2

	2017	2016	2015	2014	2013
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	6,5%	2,2%	11,8%	4,0%	5,8%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára.....	6,0%	6,5%	8,5%	8,1%	9,2%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 10 ára.....	8,2%	8,1%	9,0%	8,6%	9,7%
Hrein raunávöxtun.....	4,7%	0,1%	9,6%	2,9%	2,1%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	3,8%	3,7%	5,1%	4,5%	4,1%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	3,4%	2,8%	3,2%	2,6%	3,3%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, skráð.....	14,2%	24,8%	25,3%	25,5%	36,2%
Skuldabréf, skráð.....	61,4%	61,9%	63,0%	61,1%	58,2%
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, óskráð.....	10,7%	6,3%	7,4%	10,5%	4,7%
Skuldabréf, óskráð.....	13,7%	7,0%	4,3%	2,9%	0,9%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	90,8%	89,7%	90,3%	89,5%	89,2%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	9,2%	10,3%	9,7%	10,5%	10,8%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjöldi					
Meðalfjöldi greiðandi sjóðfélaga	1.901	1.650	1.432	1.207	1.060
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	5.029	4.523	4.014	3.334	3.161
Fjöldi lífeyrisþega	271	259	174	158	163
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignarsparnaðar.....	0	0	4	44	36
Meðalfjöldi lífeyrisþega	111	101	83	67	71
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	55,8%	67,9%	73,6%	93,9%	87,5%
Barnalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Makalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Örorkulífeyrir.....	0,0%	0,3%	0,3%	0,8%	0,0%
Annar lífeyrir.....	44,2%	31,8%	26,1%	5,3%	12,5%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjárhæðir á föstu verðlagi					
Iðgjöld alls.....	1.611	1.716	1.666	419	840
Lífeyrir alls.....	358	336	237	194	167
Hreinar fjárfestingartekjur.....	762	248	908	293	364
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður.....	22	20	16	14	13
Hækkun/lækkun á hreinni eign	<u>1.993</u>	<u>1.607</u>	<u>2.321</u>	<u>503</u>	<u>1.024</u>
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	22,2%	19,6%	14,2%	46,3%	19,9%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum.....	1,4%	1,2%	1,0%	3,4%	1,6%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	6,5%	2,4%	10,8%	4,1%	5,7%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna.....	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

KENNITÖLUR FRJÁLSA 3

	2017	2016	2015	2014	2013
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	6,7%	4,3%	6,8%	1,7%	4,2%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára.....	4,7%	4,5%	6,5%	6,9%	8,7%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 10 ára.....	8,5%	9,0%	9,4%	9,6%	10,5%
Hrein raunávöxtun.....	4,9%	2,2%	4,7%	0,6%	0,5%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	2,6%	1,8%	3,1%	3,4%	3,6%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	3,6%	3,7%	3,6%	3,6%	4,1%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, skráð.....	0,0%	4,5%	4,9%	6,6%	9,8%
Skuldabréf, skráð.....	82,5%	79,8%	74,1%	72,8%	71,7%
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, óskráð.....	3,7%	4,5%	1,7%	1,8%	0,8%
Skuldabréf, óskráð.....	10,0%	5,3%	1,8%	0,7%	0,7%
Bundnar bankainnstæður.....	3,8%	5,9%	17,5%	18,1%	17,0%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	99,5%	99,4%	99,2%	99,2%	99,2%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	0,5%	0,6%	0,8%	0,8%	0,8%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjöldi					
Meðalfjöldi greiðandi sjóðfélaga	3.543	3.328	3.520	3.520	3.774
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	8.644	8.147	7.939	7.606	7.562
Fjöldi lífeyrisþega	738	638	585	568	612
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignarsparnaðar.....	0	0	20	201	141
Meðalfjöldi lífeyrisþega	454	382	345	328	354
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	94,9%	94,1%	96,1%	96,0%	93,6%
Barnalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Makalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Örorkulífeyrir.....	1,0%	1,2%	0,9%	0,9%	0,8%
Annar lífeyrir.....	4,1%	4,7%	3,0%	3,1%	5,6%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjárhæðir á föstu verðlagi					
Iðgjöld alls.....	2.990	2.177	1.760	1.626	999
Lífeyrir alls.....	934	779	836	1.064	855
Hreinar fjárfestingartekjur.....	1.627	1.000	1.262	344	766
Skrifstofu og stjórnunarkostnaður.....	46	43	39	37	38
Hækkun/lækkun á hreinni eign	<u>3.638</u>	<u>2.355</u>	<u>2.148</u>	<u>868</u>	<u>873</u>
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	31,2%	35,8%	47,5%	65,5%	85,5%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum.....	1,5%	2,0%	2,2%	2,3%	3,8%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	6,7%	4,6%	6,4%	1,8%	4,3%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna.....	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

KENNITÖLUR FRJÁLSA ÁHÆTTU

	2017	2016	2015	2014	2013
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	5,8%	(2,0%)	20,4%	4,2%	12,6%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára.....	7,9%	8,7%	11,9%	10,0%	12,4%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 10 ára.....	8,0%	-	-	-	-
Hrein raunávöxtun.....	4,0%	(4,0%)	18,0%	3,1%	8,6%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	5,7%	5,9%	8,4%	6,4%	7,1%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	3,2%	-	-	-	-
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, skráð.....	36,4%	36,7%	48,0%	35,9%	40,2%
Skuldabréf, skráð.....	53,1%	52,8%	47,9%	58,5%	56,5%
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, óskráð.....	10,5%	7,7%	2,7%	3,7%	3,2%
Skuldabréf, óskráð.....	0,0%	2,8%	1,4%	1,9%	0,1%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	86,0%	95,1%	97,1%	98,1%	93,4%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	14,0%	4,9%	2,9%	1,9%	6,6%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjöldi					
Meðalfjöldi greiðandi sjóðfélaga	132	100	73	36	10
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	192	154	120	81	25
Fjöldi lífeyrisþega	20	14	9	7	6
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignarsparnaðar.....	0	0	1	2	3
Meðalfjöldi lífeyrisþega	2	1	1	1	1
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Barnalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Makalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Örorkulífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Annar lífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	<u>100,0%</u>	<u>0,0%</u>	<u>0,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>-</u>
Fjárhæðir á föstu verðlagi					
Iðgjöld alls.....	103	78	68	88	5
Lífeyrir alls.....	11	11	11	6	1
Hreinar fjárfestingartekjur.....	18	(4)	30	6	4
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður.....	1	0	0	0	0
Hækkun/lækkun á hreinni eign	<u>109</u>	<u>62</u>	<u>86</u>	<u>87</u>	<u>8</u>
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	10,9%	14,2%	15,7%	7,2%	12,7%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum.....	0,6%	0,6%	0,5%	0,2%	1,4%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	5,5%	(1,8%)	18,1%	7,2%	11,9%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna.....	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

KENNIÖLUR TRYGGINGAÐEILDAR

	2017	2016	2015	2014	2013
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	4,8%	2,0%	11,4%	5,4%	8,6%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára.....	6,4%	7,5%	9,1%	8,7%	9,6%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 10 ára.....	6,4%	6,1%	8,3%	8,8%	9,6%
Hrein raunávöxtun skv. formúlu FME.....	3,0%	(0,1%)	9,2%	4,3%	4,8%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	4,2%	4,8%	5,6%	5,2%	4,4%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	1,7%	1,0%	2,5%	2,8%	3,2%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Hrein eign umfram heildar skuldbindingar.....	1,9%	1,9%	5,1%	1,7%	0,2%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar.....	5,1%	4,9%	10,4%	2,1%	0,8%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, skráð.....	22,1%	25,1%	23,5%	19,6%	26,1%
Skuldabréf, skráð.....	52,3%	52,6%	60,5%	64,4%	66,9%
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, óskráð.....	9,0%	7,2%	7,4%	9,7%	4,1%
Skuldabréf, óskráð.....	16,5%	15,0%	8,6%	6,3%	2,9%
Bundnar bankainnstæður.....	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	86,3%	88,6%	90,3%	90,4%	89,5%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	13,7%	11,4%	9,7%	9,6%	10,5%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjöldi					
Meðalfjöldi greiðandi sjóðfélaga	14.897	13.371	12.900	12.191	11.758
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	44.436	42.236	39.976	37.823	36.036
Fjöldi lífeyrisþega	1.559	1.402	1.238	1.070	893
Meðalfjöldi lífeyrisþega	1.331	1.167	1.040	880	728
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	37,6%	37,3%	36,5%	35,3%	37,9%
Barnalífeyrir.....	3,6%	3,5%	4,0%	4,2%	3,6%
Makalífeyrir.....	7,1%	5,9%	7,3%	7,2%	7,9%
Örorkulífeyrir.....	51,7%	53,3%	52,2%	53,3%	50,7%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>
Fjárhæðir á föstu verðlagi					
Iðgjöld alls.....	6.338	5.638	4.887	4.282	3.659
Lífeyrir alls.....	727	649	619	542	422
Hreinar fjárfestingartekjur.....	2.890	1.167	5.137	2.265	2.983
Skrifstofu og stjórnunarkostnaður.....	119	113	97	87	76
Hækkun/lækkun á hreinni eign	<u>8.381</u>	<u>6.043</u>	<u>9.308</u>	<u>5.918</u>	<u>6.144</u>
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	11,5%	11,5%	12,7%	12,7%	11,5%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum.....	1,9%	2,0%	2,0%	2,0%	2,1%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	4,8%	2,2%	11,0%	5,7%	8,7%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna.....	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

SUNDURLIÐANIR Á VERÐBRÉFUM

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 31.12.2017
Eignarhlutir í félögum og sjóðum						
Skráð innlend hlutabréf						
Icelandair Group hf.....	1.563.980	110.993	0	8.099	905.978	2.589.050
HB Grandi hf.....	127.246	8.936	0	0	73.081	209.263
Fjarskipti hf.....	4.864	349	0	0	3.121	8.334
Eimskip Ísland ehf.....	266.702	19.216	0	1.599	156.363	443.880
N1 hf.....	41.777	3.140	0	213	19.041	64.171
Reginn fasteignafélag hf.....	446.807	32.196	0	2.378	286.477	767.858
Reitir fasteignafélag hf.....	1.304.173	110.613	0	7.740	746.899	2.169.425
Sjóvá-Almennar tryggingar hf.....	1.455.832	105.481	0	8.812	643.456	2.213.581
Skipti hf.....	802.338	59.173	0	5.314	411.181	1.278.006
Tryggingamiðstöðin hf.....	387.607	29.077	0	2.032	225.020	643.736
Vátryggingafélag Íslands.....	849.262	59.483	0	5.383	502.288	1.416.416
Össur hf (dk).....	585.211	41.437	0	2.446	309.404	938.498
Marel hf.....	2.005.360	155.151	0	22.730	1.188.660	3.371.901
Hagar hf.....	824.240	60.581	0	4.455	485.974	1.375.250
Iceland Seafood International ehf.....	235.507	10.100	0	720	75.216	321.543
Skeljungur hf.....	540.262	40.288	0	3.265	329.616	913.431
	11.441.168	846.214	0	75.186	6.361.775	18.724.343
Óskráð innlend hlutabréf						
Bakkastakkur slhf.....	162.475	12.965	0	0	78.064	253.504
Edda slhf.....	165.167	15.015	0	60	78.079	258.321
Eignarh.fél Lífeyrissj.. um verðbréfaþing ehf....	15	0	0	0	22	37
FAST-1 slhf.....	59.111	4.896	0	0	26.654	90.661
Horn II slhf.....	327.498	29.773	0	119	154.817	512.207
HSV eignarhaldsfélag slhf.....	189.442	16.481	0	82	91.466	297.471
Innviðir fjárfestingar slhf.....	25.000	2.000	0	50	12.500	39.550
Jarðvarmi GP ehf.....	533	0	0	0	0	533
Jarðvarmi slhf.....	905.698	36.202	0	373	370.838	1.313.111
Kjölfesta slhf.....	140.140	11.742	0	69	65.615	217.566
Loðnuvinnslan hf.....	203	0	0	0	74	277
SF V slhf.....	806.888	51.263	0	513	320.397	1.179.061
SF VI slhf.....	492.182	18.411	0	818	141.154	652.565
SÍA II GP hf.....	205	14	0	0	81	300
SÍA II slhf.....	383.779	26.984	0	250	150.913	561.926
Skinney - Þinganes hf.....	5.308	0	0	0	542	5.850
SRE II GP hf.....	358	29	0	0	162	549
SRE II slhf.....	60.135	4.922	0	25	27.207	92.289
Stoðir hf.....	20.523	0	0	0	0	20.523
Veðskuld II slhf.....	140	18	49	0	94	301
ALDA Credit Fund slhf.....	49.067	6.847	18.257	0	39.939	114.110
Alda Credit Fund II slhf.....	52.000	8.000	22.000	0	38.000	120.000
Glitnir HoldCo ehf. A-hlutir.....	364	43	0	0	70	477
Kaupþing ehf.....	46	0	0	0	4	50
Gamli BYR ehf.....	6	1	0	0	0	7
Horn III slhf.....	418.291	27.886	0	558	195.203	641.938
LBI ehf.....	118	0	41	0	0	159
SÍA III slhf.....	93.560	6.630	0	147	43.465	143.802
Landsbréf - Veðskuldabréfasjóður slhf.....	144.092	20.106	53.616	0	117.284	335.098
TFII slhf.....	85.222	6.392	0	213	46.873	138.700
	4.587.566	306.620	93.963	3.277	1.999.517	6.990.943
Skráð erlend hlutabréf						
BankNordik P/F.....	349.985	21.886	0	1.741	126.590	500.202
Hlutabréf samtals.....	16.378.719	1.174.720	93.963	80.204	8.487.882	26.215.488

SUNDURLIÐANIR Á VERÐBRÉFUM

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 31.12.2017
Innlend hlutdeildarskírteini						
Stefnir ÍS 5.....	998.263	64.821	0	7.928	571.219	1.642.231
Stefnir - Lausafjársgjöldur.....	526.008	150.229	0	21.312	527.010	1.224.559
Stefnir Íslenski Athafnasjóðurinn I.....	17.903	617	0	21	3.086	21.627
ST1.....	252.229	32.546	97.637	0	211.546	593.958
Landsbréf - LEQ verðbréfasjóður.....	0	13.266	0	510	316.732	330.508
Landsbréf, Veltubríf II.....	112.847	0	0	0	0	112.847
Stefnir - ÍS 15.....	3.137.965	104.149	0	1.847	1.787.596	5.031.557
Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður millilangur.....	2.709.346	286.066	755.650	0	0	3.751.062
Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður langur.....	1.931.399	355.053	0	0	384.650	2.671.102
Stefnir - Scandinavian Fund.....	247.660	0	0	0	0	247.660
Alþjóða Fasteignasjóðurinn.....	101.573	7.422	0	0	23.644	132.639
International Private Equity Fund II.....	131.763	4.544	0	0	22.718	159.025
	10.166.956	1.018.713	853.287	31.618	3.848.201	15.918.775
Erlend hlutdeildarskírteini						
Fidelity Funds -						
European Dynamic Growth Fund.....	1.139.287	0	0	0	0	1.139.287
Katla Fund Global Value.....	4.101.914	115.476	0	3.187	1.000.183	5.220.760
Montanaro European Smaller.....						
Companies Fund.....	1.274.887	14.755	0	573	124.339	1.414.554
SSgA Europe Enhanced Equity Fund.....	373.365	0	0	0	0	373.365
SSgA North America Enhanced Equity Fund.....	6.335.418	0	0	0	0	6.335.418
SSgA Pacific Enhanced Equity Fund.....	1.395.188	0	0	0	0	1.395.188
Stryx World Growth USD I.....	1.391.926	32.124	0	3.801	285.212	1.713.063
Wellington Global Equity Research A.....	3.613.183	83.073	0	3.177	693.284	4.392.717
SSgA World IDX EQ-I -USD.....	2.203.674	160.882	0	8.118	1.355.266	3.727.940
SSgA World IDX EQ-I -EUR.....	3.147.966	188.425	0	14.744	1.839.984	5.191.119
JPMorgan Liquidity Funds.....	1.569.564	216.008	2.467	4.113	1.103.314	2.895.466
Fidelity Funds -						
Inst Emerging Markets Eq USD.....	749.420	16.089	0	713	135.415	901.637
Artemis MASTER SPV - USD Shares.....	1.067	0	0	0	62	1.129
Capital Group New Perspective Fund - LUX (USD).....	660.341	15.334	0	3.068	138.384	817.127
	27.957.200	842.166	2.467	41.494	6.675.443	35.518.770
Hlutdeildarskírteini samtals	38.124.156	1.860.879	855.754	73.112	10.523.644	51.437.545
Eignarhlutir í félögum og sjóðum, samtals	54.502.875	3.035.599	949.717	153.316	19.011.526	77.653.033

SUNDURLIÐANIR Á VERÐBRÉFUM

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 31.12.2017
Skuldabréf						
Skuldabréf með ríkisábyrgð:						
Íbúðabréf	17.116.633	3.377.514	8.070.785	110.368	18.735.236	47.410.536
Önnur verðbréf - útgáfa af Íbúðalánasjóði	127.716	3.091	7.381	0	11.688	149.876
Verðtryggð ríkisbréf	1.755.876	554.215	2.841.274	25.569	1.379.357	6.556.291
Óverðtryggð ríkisbréf	68.831	129.779	807.800	16.556	206.975	1.229.941
Skuldabréf fjármálastofnana	13.619	0	0	0	8.172	21.791
Skuldabréf fjárfestingalánasjóða	156.039	19.630	58.406	195	111.867	346.137
Önnur bréf með ríkisábyrgð	1.165.442	202.527	745.116	0	1.047.683	3.160.768
	<u>20.404.156</u>	<u>4.286.756</u>	<u>12.530.762</u>	<u>152.688</u>	<u>21.500.978</u>	<u>58.875.340</u>
Önnur skuldabréf	8.281.542	1.066.843	1.997.831	17.161	5.332.403	16.695.780
Skuldabréf fjármálastofnana	8.381.032	2.407.369	6.716.908	1.870	6.242.071	23.749.250
Skuldabréf sveitarfélaga	219.635	34.578	189.563	2.151	223.776	669.703
Veðlán	12.508.528	1.343.995	2.049.577	0	8.653.988	24.556.088
	<u>49.794.893</u>	<u>9.139.541</u>	<u>23.484.641</u>	<u>173.870</u>	<u>41.953.216</u>	<u>124.546.161</u>
Íbúðabréf						
Íbúðabréf 04/1 3.75% 15.02.2024	1.250.620	1.065.429	7.268.773	35.863	702.557	10.323.242
Íbúðabréf 04/2 3.75% 15.04.2034	3.922.299	645.230	590.860	32.041	3.808.972	8.999.402
Íbúðabréf 04/3 3.75% 15.06.2044	11.943.714	1.666.855	211.152	42.464	14.223.707	28.087.892
	<u>17.116.633</u>	<u>3.377.514</u>	<u>8.070.785</u>	<u>110.368</u>	<u>18.735.236</u>	<u>47.410.536</u>

SUNDURLIÐANIR Á VERÐBRÉFUM

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 31.12.2017
Skuldabréf fyrirtækja - innlend						
Alda Credit Fund 3,75% 2.09.2045	174.520	24.352	64.938	0	142.051	405.861
Atvinnuhúsnæði	0	0	0	0	1.730	1.730
Ármúli lánasjóður breytilegir 05.07.2018	205.429	36.094	94.155	0	159.743	495.421
Bakkastakkur slhf	484.065	38.756	0	0	232.279	755.100
Eik fasteignafélag hf.3,6% 10.3.2046 VEÐ	191.873	21.319	0	0	255.831	469.023
FAST-1 slhf.	60.410	5.003	0	0	27.240	92.653
Gamli Byr ehf 0% 2026	1.681	412	0	0	0	2.093
Glitnir Holdco ehf 0% 2030	155	18	0	0	30	203
Hótel Borg 4,1% 15.05.2045 VEÐ	18.907	1.548	0	8	8.554	29.017
Hótel Borg 4,1% 15.05.2045 VEÐ	3.409	279	0	1	1.542	5.231
Hótel Borg 4,1% 15.11.2044 VEÐ	20.602	1.686	0	8	9.321	31.617
Hótel Borg 4,1% 15.5.2044 VEÐ	136.342	11.160	0	56	61.685	209.243
HS veitur hf 3,75% 15.06.2033	186.496	13.815	55.258	0	96.702	352.271
Icelandair Group hf	104.910	14.306	33.380	0	66.761	219.357
KAUPTHING EHF ZCP 18.1.2031	64.172	28	0	0	5.381	69.581
Klakki Composition						
Debt Agreement 31.12.2020	148	0	663	0	296	1.107
KLS fagfjárfestasjóður 4,2% 20.02.2043	306.647	37.081	103.183	161	199.917	646.989
Landsnet hf. 15.04.2034	452.623	48.932	134.564	0	305.827	941.946
Landsvirkjun 4,45% 15.08.2023	939.791	79.643	111.501	0	446.003	1.576.938
LBI ehf 0% 2035	2.010	0	703	0	0	2.713
Naustavör ehf. 3,95% 05.10.2045 VEÐ	100.936	10.094	30.281	0	80.749	222.060
Orkuveita Reykjavíkur hf.3,1% 9.5.2046	865.457	138.416	271.826	8.133	649.438	1.933.270
Orkuveita Reykjavíkur hf.5,75% 01.12.2022 ...	12.379	3.856	9.741	406	17.858	44.240
REG 1 fagfjárfestasj Borgartún						
3,7% 18.10.2022 VEÐ	705.936	85.757	239.860	390	458.409	1.490.352
REG 2 Smáralind, fagfjárfsj, 3,86% 14.12.2020	0	47.086	118.537	1.478	43.581	210.682
Reitir fasteignafélag 3,75% 15.11.2024	0	10.675	166.877	4.270	0	181.822
Reitir fasteignafélag hf.	1.448.098	139.185	83.212	2.012	727.479	2.399.986
Spölur ehf 05 1 3,75% 30.09.2018	30.987	0	16.167	0	5.389	52.543
SRE fjármögnun 1, fagfjárfsj, 4,2% 15.11.2037	122.559	10.031	0	50	55.449	188.089
SRE fjármögnun 2, fagfjárfsj, 4,2% 15.11.2037	147.071	12.038	0	60	66.539	225.708
Tryggingamiðstöðinn hf 15.05.2045	109.236	21.847	109.236	0	131.083	371.402
Vátryggingafélag Íslands hf. 01.03.2046	130.485	21.748	0	0	239.223	391.456
Reginn hf 3,5% 29.05.2047	301.295	40.173	80.345	0	281.208	703.021
Ofanleiti 1 ehf. 3,45% 5.12.2041	237.844	39.641	0	0	188.294	465.779
Veðskuld slfh 3,5 15.09.2047	264.818	34.170	93.968	128	179.393	572.477
Veðskuld III, 3,5% 15.9.2060	52.795	8.122	22.337	0	38.581	121.835
Fasteignafélagið Höfn 4,20% 06.10.2049VEÐ .	57.629	8.088	22.243	0	48.529	136.489
Eik fasteignafélag hf.3,5% 16.10.2047 VEÐ	320.987	80.247	80.247	0	100.308	581.789
Reitir fasteignafélag 5,75% 15.11.2022	0	21.237	54.609	0	0	75.846
Republic of Argentina 0,63% 31.12.2038	8.920	0	0	0	0	8.920
Republic of Argentina 5,83% 31.12.2033	9.876	0	0	0	0	9.876
Republic of Argentina Var 15.12.2035	44	0	0	0	0	44
	8.281.542	1.066.843	1.997.831	17.161	5.332.403	16.695.780

SUNDURLIÐANIR Á VERÐBRÉFUM

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga- deild	Samtals 31.12.2017
Skuldabréf fjármálastofnana						
Arion Banki Covered Bonds:						
2,5% 12.07.2019	0	109.530	262.871	0	0	372.401
3,50% 16.12.2021 (2024)	109.918	153.885	241.819	0	43.967	549.589
3,50% 16.12.2029 (2032)	447.439	117.747	211.945	0	588.735	1.365.866
3,60% 21.02.2034	96.673	19.335	38.669	0	77.338	232.015
3,75% 10.07.2048	993.753	129.991	279.528	1.870	710.884	2.116.026
6,50% 2.9.2022 (>2025)	21.450	42.900	107.250	0	0	171.600
5,50% 16.12.2019	60.894	20.298	60.894	0	81.192	223.278
3,0% 11.04.2025	507.925	190.472	888.868	0	317.453	1.904.718
Íslandsbanki:						
2,84% 7.3.2019 (>2022)	34.950	46.601	477.655	0	151.452	710.658
2,98% 04.09.2022	320.241	149.446	512.387	0	362.941	1.345.015
3,372% 7.5.2026 (>2029)	743.407	360.439	292.856	0	878.572	2.275.274
3,45% 7.3.2024 (>2027)	295.882	0	0	0	246.568	542.450
3,4699% 23.6.2020 (>2023)	86.789	130.184	325.460	0	130.184	672.617
6,4% 26.10.2023(26.10.2026)	85.900	0	0	0	171.800	257.700
6,9299% 11.04.2019 (22.10.2019)	688.183	312.810	291.957	0	208.540	1.501.490
3,0% 30.5.2030 (>2033)	560.576	43.121	172.485	0	344.970	1.121.152
Landsbanki Íslands:						
3% 17.9.2022(>2025)	326.453	152.345	652.906	0	413.507	1.545.211
3% 4.10.2028(>2031)	238.782	21.707	86.830	0	260.489	607.808
6,8% 17.9.2019 (>2022)	819.774	168.159	1.261.191	0	441.417	2.690.541
Lýsing hf.						
Breytilegir vextir 15.11.2020	449.600	74.933	212.311	0	374.666	1.111.510
Breytilegir vextir 16.10.2023	0	0	43.168	0	51.801	94.969
3,95% 15.5.2024	384.601	103.946	176.709	0	207.893	873.149
	7.273.190	2.347.849	6.597.759	1.870	6.064.369	22.285.037
Víxlar fjármálastofnana						
Arion banki hf 20.04.2018	473.873	0	19.745	0	177.702	671.320
Íslandsbanki 13.3.2018	39.669	19.835	0	0	0	59.504
Landsbankinn 12.02.2018	0	0	19.907	0	0	19.907
Landsbankinn 12.03.2018	119.056	39.685	59.528	0	0	218.269
Landsbankinn 10.04.2018	395.366	0	0	0	0	395.366
Lýsing hf. 15.01.2018	79.878	0	19.969	0	0	99.847
	1.107.842	59.520	119.149	0	177.702	1.464.213
Skuldabréf og víxlar fjármálastofnana	8.381.032	2.407.369	6.716.908	1.870	6.242.071	23.749.250
Skuldabréf fyrirtækja og fjármálastofnana samtals						
	16.662.574	3.474.212	8.714.739	19.031	11.574.474	40.445.030

ÓFJÁRHAGSLEGAR UPPLÝSINGAR

Starfsemi

Hlutverk Frjálsa lífeyrissjóðsins er að ávaxta iðgjöld sjóðfélaga og tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri. Starfsemi sjóðsins felst þannig einkum í varðveislu og ávöxtun lífeyrissparnaðar sjóðfélaga með það að markmiði að hámarka lífeyrisgreiðslur þeirra að lokinni starfsævi. Sjóðurinn starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997.

Rekstur Frjálsa lífeyrissjóðsins er í höndum Arion banka skv. sérstökum rekstrarsamningi sem stjórn sjóðsins hefur gert við bankann og sinna því starfsmenn hans rekstri og eignastýringu sjóðsins.

Umhverfi og samfélag

Samfélagsábyrgð skiptir Frjálsa lífeyrissjóðsins miklu máli og hefur sjóðurinn að leiðarljósi hugmyndafræði sem gengur út á að fyrirtæki og stofnanir viðhaldi jafnvægi á milli fjárhags-, umhverfis og samfélagsþátta og hugi að öllum þessum þáttum við stefnumótun og ákvörðunartöku. Við mat á samfélagsþáttum er mikilvægt að skilgreina hvað í starfsemi fyrirtækis eða stofnunar er veigamest með tilliti til samfélagsþátta og sjálfbærni.

Ein höfuðskylda Frjálsa lífeyrissjóðsins þegar kemur að samfélagsábyrgð lítur að skilgreindu hlutverki hans um að varðveita og ávaxta iðgjöld sjóðfélaga og tryggja sjóðfélögum og eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri. Þetta gerir sjóðurinn með því að sýna ábyrgð í fjárfestingum sínum, leggja áherslu á góða stjórnarhætti, fræðslu til sjóðfélaga um lífeyrismál og góðum árangri í starfsemi sjóðsins.

Ábyrgar fjárfestingar og góðir stjórnarhættir

Vinna við mótun stefnu Frjálsa lífeyrissjóðsins í ábyrgum fjárfestingum og hluthafastefna sjóðsins hófst á árinu 2017. Stefnurnar hafa verið samþykktar af stjórn og eru aðgengilegar á vef sjóðsins. Á árinu var Frjálsi lífeyrissjóðurinn stofnaðili að IcelandSIF, samtökum um ábyrgar fjárfestingar sem stofnuð voru 2017. Aðilar samtakanna eru starfsleyfisskyld fjármálafyrirtæki, lífeyrissjóðir og tryggingarfélag og er tilgangur þeirra að efla þekkingu fjárfesta á aðferðarfræði sjálfbærra og ábyrgra fjárfestinga með því að stuðla að aukinni umræðu um málaflokkinn.

Fræðsla til sjóðfélaga

Frjálsi lífeyrissjóðurinn telur mikilvægt að sjóðurinn sinni fræðslu til sjóðfélaga um lífeyrismál. Í því sambandi hefur hann á árinu í samtarfi við rekstraraðila sjóðsins staðið reglulega fyrir vel sóttum opnum fræðslufundum um útgreiðslur, sérstöðu Frjálsa lífeyrissjóðsins, mikilvægi séreignarsparnaðar, úrræði stjórnvalda við kaup á fyrstu fasteign.

Árangur í starfsemi

Lögð er áhersla á það í starfsemi Frjálsa lífeyrissjóðsins að veita sjóðfélögum og launagreiðendum þeirra framúrskarandi þjónustu, til að auka ánægju þeirra og um leið viðhalda tryggð þeirra við sjóðinn. Á árinu hlotnaðist Frjálsa lífeyrissjóðnum að vera valinn besti lífeyrissjóður lítilla Evrópuþjóða af hinu virta factímariti Investment & Pension Europe (IPE). Undanfarin ár hefur sjóðurinn hlotið ellefu alþjóðleg verðlaun en það er mesti fjöldi verðlauna sem íslenskum lífeyrissjóði hefur hlotnast. Þessi vinna endurspeglar þann metnað sem sjóðurinn leggur í starfsemi og þjónustu við sjóðfélaga sína.

Ánægja og upplifun sjóðfélaga er mikilvægur mælikvarði í starfsemi sjóðsins. Árlega er gerð könnun á viðhorfi sjóðfélaga til lífeyrissjóða sem þeir greiða í. Spurt hefur verið m.a. um viðhorf til þjónustu, upplýsingagjafar, ávöxtunar og trausts á stjórn og stjórnendum. Frjálsi lífeyrissjóðurinn hefur fengið framúrskarandi niðurstöður í öllum lykilþáttum könnunarinnar á undanförunum árum.

Góðgerðarmál

Samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða er Frjálsa lífeyrissjóðnum ekki heimilt að inna af hendi fjárfraðslu til góðgerðarmála.

ÓFJÁRHAGSLEGAR UPPLÝSINGAR

Starfsfólk

Rekstur Frjálsa lífeyrissjóðsins er í höndum Arion banka skv. rekstrarsamningi sem stjórn sjóðsins hefur gert við bankann. Samkvæmt honum sinna starfsmenn Arion banka rekstri og eignastýringu sjóðsins. Sjóðurinn hefur því enga starfsmenn og því vísað til stefnu og reglna Arion banka, t.d. mannauðs-, jafnlauna- og jafnréttisstefnu, almennra starfsreglna, starfs- og siðareglna fyrir starfsfólk, reglur bankans um gjafir og skemmtanir og reglur um verðbréfavíðskipti starfsmanna.

Mannauðsstefnan hefur að leiðarljósi að efla mannauð með því að tryggja jöfn tækifæri og kjör starfsfólks af báðum kynjum og að vera eftirsóknarverður vinnustaður. Hvers kyns mismunur á grundvelli kynferðis er í andstöðu við jafnréttisstefnu og jafnréttislög. Jafnframt hefur Arion banki hlotið Jafnlaunavottun VR sem staðfestir að búið er að kerfisbinda launaákvæðanir og innleiða jafnlaunakerfi samkvæmt kröfum ÍST 85:2012.

Ánægja starfsfólks sem sinnir rekstri sjóðsins er mæld reglulega og stjórnendur nýta sér mælingar í aðgerðaráætlanir til umbóta og framþróun starfsfólks.

Mannréttindi og spilling

Frjálsi lífeyrissjóðinn fylgir lögum og reglum sem um starfsemi hans gilda og styður við og virðir mannréttindi í allri sinni starfsemi. Sjóðurinn styður við félagafrelsi og viðurkennir rétt starfsmanna til kjarasamninga. Sjóðurinn gerir ríkar kröfur um að samstarfsaðilar sínir virði mannréttindi, rétt til félagafrelsis, réttindi á vinnumarkaði og bjóði upp á góðan og öruggan aðbúnað á vinnustað.

Til að vinna gegn spillingu hefur stjórn sjóðsins t.a.m. sett sér starfsreglur, samskipta- og siðareglur, verklagsreglur um viðskipti stjórnarmanna lífeyrissjóðsins með fjármálagerninga, aðgerðir gegn peningabætti, fjármögnun hryðjuverka o.fl. Samsvarandi reglur eru í gildi fyrir starfsmenn sem þjónusta sjóðinn að jafnaði. Þessar reglur má finna í reglum og skilmálum stjórnarhátta hjá Arion banka. Þar má m.a. finna verklagsreglur vegna hagsmunaárekstra, reglur um viðskipti starfsmanna, aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, siðareglur o.fl.

FJÁRFESTINGARSTEFNA FRJÁLSA LÍFEYRISSJÓÐSINS 2018 (ÚTDRÁTTUR)

Forsendur fjárfestingarstefnu

Í 36. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða kemur fram að stjórn skuli móta og kunngera fjárfestingarstefnu fyrir sjóðinn og einstakar deildir hans og ávaxta fé sjóðsins og einstakra deilda hans innan þeirra marka sem löggin setja.

Fjárfestingarstefnan er sett til langs tíma en endurskoðuð a.m.k. árlega. Lífeyrissjóðir skulu senda upplýsingar um fjárfestingarstefnu sína fyrir komandi ár til Fjármálaeftirlitsins eigi síðar en 1. desember ár hvert. Fjárfestingarstefnan er birt á heimasíðu sjóðsins. Eignir Frjálsa lífeyrissjóðsins skulu ávaxtaðar í samræmi við lög, einkum VII. kafla laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, samþykktir Frjálsa lífeyrissjóðsins og samkvæmt nánari reglugerð fjármála- og efnahagsráðuneytisins.

Séreignadeild og tryggingadeild

Lágmarksíðgjöld í Frjálsa lífeyrissjóðinn skiptast í séreignadeild og tryggingadeild með mismunandi hætti eftir því hvaða samtryggingarleidd sjóðfélagar velja. Hinsvegar renna viðbótariðgjöld sjóðfélaga óskipt í séreignadeild sjóðsins. Varðandi þann hluta iðgjalda sem er ráðstafað í séreignadeild geta sjóðfélagar valið um nokkrar leiðir sem henta best aldri þeirra, viðhorfi til áhættu og áhættuþoli. Leiðirnar heita Frjálsi 1, Frjálsi 2, Frjálsi 3 og Frjálsi Áhætta sem hafa mismunandi fjárfestingarstefnur. Í tryggingadeildinni er aftur á móti ein

Sjóðfélögum stendur einnig til boða svokölluð Ævilína þar sem inneign sjóðfélaga færir sjálfkrafa á milli fjárfestingarleidda og minnkar þannig áhætta lífeyrissparnaðarins eftir aldri. Velji sjóðfélagi enga fjárfestingarleidd er iðgjöldum ráðstafað samkvæmt Ævilínu. Á mynd 1 má sjá skýringarmynd um Ævilínu Frjálsa lífeyrissjóðsins.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta
Ævilína	54 ára og yngri	55 ára og eldri	Lífeyrisþegar	

Mynd 1. Ævilína Frjálsa lífeyrissjóðsins - yfirlitsmynd.

Frjálsi lífeyrissjóðurinn er opinn öllum starfandi einstaklingum sem ekki eru bundnir skylduaðild að öðrum lífeyrissjóðum samkvæmt kjarasamningum.

Fjárfestingarstefna 2018

Fjárfestingar sjóðsins skulu vera í samræmi við heimildir í fjárfestingarstefnu og í samræmi við gildandi lög. Heimilt er að nýta vikmörk í fjárfestingarstefnu til að nýta tækifæri á mörkuðum og/eða til að draga úr áhættu. Eignaskipting getur farið tímabundið út fyrir tilgreind mörk, m.a. vegna skyndilegra breytinga á markaðsgengi verðbréfa. Skal þá leitast við að lagfæra hlutföll í eignasamsetningu eins fljótt og mögulegt er, þó að teknu tilliti til hagsmuna sjóðsins. Eignasamsetning er innan vikmarka fyrir alla eignaflokka og hefur því ekki takmarkandi áhrif á mögulega fjárfestingarstefnu umfram ákvæði laga nr. 129/1997.

Skipting verðbréfaeigna sjóðsins er í grófum dráttum miðuð við þau eignamörk sem tilgreind eru í töflu 1. Um nánari skiptingu hlutabréfa og annarra verðbréfa má sjá í töflum 2 og 3.

Flokkar verðbréfa	Frjálsi Áhætta		Frjálsi 1		Frjálsi 2		Frjálsi 3		Tryggingadeild		
	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	
A a.	Ríkisvixlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	31%	20-100%	23%	15-100%	40%	25-100%	51%	30-100%	31%	20-100%
b.	Fasteignaveðtryggð skuldabréf	0%	0-5%	10%	0-20%	10%	0-20%	10%	0-20%	15%	0-25%
B a.	Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	2%	0-10%	1%	0-10%	1%	0-10%	2%	0-10%	1%	0-10%
b.	Innlán	4%	0-25%	4%	0-20%	4%	0-20%	5%	0-35%	4%	0-20%
c.	Sértryggð skuldabréf	0%	0-15%	6%	0-20%	12%	0-25%	20%	0-30%	7%	0-20%
C a.	Skuldabréf og vixlar lánastofnana og vatr. félaga, undanskilið vikjandi skuldabréf	3%	0-10%	4%	0-10%	3%	0-10%	5%	0-10%	3%	0-10%
b.	Hlutdeildarskírteini og hlutir í UCITS	0%	0-50%	0%	0-80%	0%	0-80%	0%	0-80%	0%	0-80%
D a.	Skuldabréf og peningarmarkaðsskjöl félaga, vikjandi skuldabréf lánast. og váttryggingafélaga	4%	0-15%	6%	0-15%	7%	0-15%	5%	0-15%	7%	0-15%
b.	Skuldabréf og peningarmarkaðsskjöl annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu	1%	0-15%	1%	0-15%	3%	0-15%	2%	0-15%	2%	0-15%
E a.	Hlutabréf félaga	50%	0-80%	40%	0-60%	15%	0-25%	0%	0-5%	25%	0-40%
b.	Hlutdeildarskírteini og hlutir annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu	5%	0-60%	5%	0-60%	5%	0-60%	0%	0-60%	5%	0-60%
c.	Fasteignir	0%	0-1%	0%	0-1%	0%	0-1%	0%	0-1%	0%	0-1%
F a.	Afleiður	0%	0-10%	0%	0-10%	0%	0-10%	0%	0-10%	0%	0-10%
b.	Aðrir fjármálagerningar, þó ekki afleiður		0-10%	0%	0-10%	0%	0-10%	0%	0-10%	0%	0-10%
Samtals		100%		100%		100%		100%		100%	

Tafla 1. Flokkar verðbréfa.

FJÁRFESTINGARSTEFNA FRJÁLSA LÍFEYRISSJÓÐSINS 2018 (ÚTDRÁTTUR)

Fjárfestingarstefna 2018, frh.

Eignaflokkar	Frjálsi Áhætta		Frjálsi 1		Frjálsi 2		Frjálsi 3		Tryggingadeild	
	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk
Skráð innlend hlutabréf	15%	0-40%	11%	0-25%	4%	0-15%	0%	0-5%	11%	0-25%
Óskráð innlend hlutabréf	10%	0-20%	9%	0-20%	8%	0-15%	0%	0-5%	8%	0-15%
Erlend hlutabréf	30%	0-50%	25%	0-45%	8%	0-25%	0%	0-5%	11%	0-20%

Tafla 2. Nánari takmarkanir á hlutabréfaáætunum eftir eðli fjárfestinga

Eignaflokkar	Frjálsi Áhætta		Frjálsi 1		Frjálsi 2		Frjálsi 3		Tryggingadeild	
	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk
Innlán og skuldabréf í erlendum gjaldmiðli (þm.t. peningarmarkaðs- og skuldabréfasj.)	5%	0-30%	5%	0-40%	5%	0-20%	1%	0-5%	5%	0-20%
Skuldabréf og vixlar lánastofnana og váttryggingafélaga	3%	0-15%	0%	0-20%	15%	0-25%	25%	0-35%	10%	0-20%
Vikjandi skuldabréf lánastofnana og váttryggingafélaga	0%	0-2%	0%	0-2%	0%	0-2%	0%	0-2%	0%	0-2%
Erlendar eignir	35%	0-50%	30%	0-50%	13%	0-50%	1%	0-50%	16%	0-50%

Tafla 3. Aðrar takmarkanir eftir eðli fjárfestinga

STJÓRNARHÁTTAYFIRLÝSING

Stjórnarhættir Frjálsa lífeyrissjóðsins 2017

Með stjórnarháttafirlýsingu þessari eru uppfylltar þær kröfur sem koma fram í 51. gr. reglna um ársreikninga lífeyrissjóða 335/2015.

Frjálsi lífeyrissjóðurinn leggur áherslu á góða stjórnarhætti og hefur til hliðsjónar Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja sem eru gefnar út af Viðskiptaráði Íslands, Nasdaq Iceland og Samtökum atvinnulífsins. Sjóðurinn vikur þó að hluta til frá leiðbeiningunum, einkum þar sem efnistöð eiga ekki við um lífeyrissjóði. Má þar helst nefna atriði sem varða hluthafafundi og hluthafa, starfskjarastefnu, starfskjaranefnd og tilnefningarnefnd. Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja er hægt að nálgast á www.leidbeiningar.is.

Frjálsi lífeyrissjóðurinn starfar á grundvelli laga nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, og samþykktu sjóðsins. Lög og reglur sem varða starfsemi lífeyrissjóða er hægt að nálgast á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins, www.fme.is.

Í samþykktum sjóðsins kemur fram að Arion banki hf. skal annast daglegan rekstur sjóðsins samkvæmt rekstrarsamningi sem stjórn sjóðsins og bankinn gera þar að lútandi. Til viðbótar kemur fram í starfsreglum stjórnar að rekstraraðili sjóðsins tilnefni einn af starfsmönnum sínum til að hafa með höndum starf framkvæmdastjóra sjóðsins. Tilnefning framkvæmdastjóra sjóðsins er háð samþykki stjórnar sjóðsins, sem skal setja honum starfsreglur. Í starfsreglum skulu, m.a. koma fram reglur um upplýsingagjöf framkvæmdastjóra til stjórnar um rekstur, iðgjöld, réttindaávinning og ráðstöfun eigna sjóðsins. Framkvæmdastjóri sjóðsins er Arnaldur Loftsson. Til staðar eru starfsreglur fyrir framkvæmdastjóra.

Stjórn sjóðsins hefur skilgreint skipulag innra eftirlits þar sem meginatriði innra eftirlits sjóðsins koma fram, sbr. 8. tl. 29. gr. laga nr. 129/1997. Innri endurskoðandi sjóðsins er Arion banki hf. og ytri endurskoðandi er Deloitte ehf.

Stjórn sjóðsins hefur sett sér áhættustefnu og áhættustýringarstefnu í samræmi við reglugerð nr. 590 frá 2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða. Í áhættustefnunni kemur fram viðhorf stjórnar til áhættu og áhættuþol sjóðsins. Í áhættustýringarstefnu kemur fram hvernig lífeyrissjóðurinn ætlar sér að stýra áhættuþáttum í daglegum rekstri sjóðsins. Arion banki tekur að sér heildar áhættustýringu sjóðsins með hliðsjón af ákvæðum laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og reglugerðar nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða og í samræmi við áhættustefnu og áhættustýringarstefnu stjórnar. Ábyrgðaraðili áhættustýringar sjóðsins er starfsmaður áhættustýringar Arion banka og ber hann ábyrgð á greiningu, mælingu og skýrslugjöf um áhættu. Stjórn sjóðsins ber ábyrgð á að eigið áhættumat sé framkvæmt a.m.k. árlega og hvenær sem verulegar breytingar verða á áhættusniði sjóðsins. Stjórnin ákveður ennfremur, að fengnum tillögum frá framkvæmdastjóra og ábyrgðarmanni áhættustýringar, helstu áherslupætti í hvert sinn.

Stjórn sjóðsins hefur sett sér hluthafastefnu og stefnu um árbyrgar fjárfestingar. Markmið stefnanna er að skilgreina þær kröfur sem Frjálsi lífeyrissjóðurinn gerir að jafnaði til þeirra félaga sem hann fjárfestir í með tilliti til umhveris-, félags- og stjórnarháttanna. Í stefnunum er að finna skýringar á því hvernig sjóðurinn hyggist beita rétti sínum sem hluthafi til að hafa áhrif á stjórnun og stefnu félaga þar sem hann er hluthafi. Með þeim hætti stuðlar sjóðurinn að auknu gagnsæi og trúverðugri aðkomu sinni að umræddum félögum. Þannig gefur sjóðurinn til kynna hvers sjóðurinn væntir af félögunum og hves þau megi vænta af sjóðnum sem hluthafa. Í hluthafastefnunni er lögð áhersla á góða stjórnarhætti í félögum sem sjóðurinn á hlut í en í stefnu um árbyrgar fjárfestingar eru sett fram siðferðileg viðmið sjóðsins er varða umhverfis- og félagsleg málefni í sömu félögum. Stjórn sjóðsins samanstendur af sjö stjórnarmönnum og fjórum varamönnum. Þrír stjórnarmenn eru skipaðir af stjórn Arion banka hf. og fjórir stjórnarmenn kosnir á ársfundi sjóðfélaga til tveggja ára í senn. Arion banki hf. skipar tvo varamenn og tveir varamenn eru kjörnir á ársfundi sjóðfélaga til eins árs í senn. Aðalmenn í stjórn sjóðsins eru Ásgeir Thoroddsen, stjórnarformaður, Ásdís Eva Hannesdóttir, varaformaður, Anna Sigríður Halldórsdóttir, Elías Jónatansson, Elín Þórðardóttir, Jón G. Kristjánsson og Magnús Pálmi Skúlason. Stjórn hefur metið óhæði stjórnarmanna í samræmi við Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja og er það niðurstaða stjórnar að allir stjórnarmenn teljast vera óháðir gagnvart bæði sjóðnum og Arion banka hf.. Stjórn skal sjá um að skipulag sjóðsins og starfsemi séu jafnan í góðu horfi og í samræmi við lög og reglur sem gilda um sjóðinn. Hlutverk stjórnar er skilgreint í samþykktum og starfsreglum stjórnar. Auk þess hefur stjórn sjóðsins lögbundnu hlutverki að gegna. Starfsreglur stjórnar eru aðgengilegar á heimasíðu sjóðsins. Stjórn sjóðsins hélt 18 stjórnarfundi á árinu 2017. Stjórn hefur skipað endurskoðunarnefnd og eru nefndarmenn Elín Þórðardóttir, formaður, Ásdís Eva Hannesdóttir og Anna Sigríður Halldórsdóttir. Stjórn hefur sett nefndinni starfsreglur þar sem kemur m.a. fram markmið, heimildir, skipulag, fundarstörf, hlutverk og ábyrgð. Endurskoðunarnefnd hélt sjö fundi á árinu 2017. Starfsreglur endurskoðunarnefndar eru aðgengilegar á heimasíðu sjóðsins.

Samkvæmt starfsáætlun stjórnar er gert ráð fyrir að stjórn framkvæmi árangursmat vegna ársins 2017 fyrir ársfund sjóðsins 2018 þar sem m.a. verður lagt mat á störf og verkefni stjórnar, stjórnarformanns, framkvæmdastjóra, rekstraraðila og endurskoðunarnefndar.